

ŽIVOT

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS AUGUST • SRPEN • SIERPIEŃ • CÍSLO 8/1976 ROCNIK 19 cena 1 zł

ROZHODNUTIA A NÁVRHY

Na júlovom zasadnutí Politického byra ÚV PZRS (13. VII.) sa rokovalo o otázkach, ktorými už mnoho dní žije celá krajina — otázkach cien. Na zasadnutí predsedu rady ministrov informoval o prácach vlády nad návrhom zmien štruktúry cien, spôsobe a rozsahu pripravovanej reformy. Tieto práce dnes prebiehajú v opretí o doterajšie výsledky diskusie a konzultácie v závodoch. Konzultácie, ako je známe, budú pokračovať.

Predstavený spôsob práce je nasledovný: po definitívnom vypracovaní návrhu vláda predloží Sejmumu konkrétny návrh zmeny cien mäsa, hydin a mäsových výrobkov priemerne o 35%. Podľa predloženej koncepcie — tento rok sa zmena cien bude vzťahovať na mäso, hydinu a mäsové výrobky. Ceny iných základných potravín ostanú tento rok nezmenené. Suhlas s návrhami prihľadávaným počas diskusie a konzultácie, aby sa postupne dochádzalo k spoločenskej a ekonomickej podstatnejšej štruktúre cien, bude problém cien týchto výrobkov riešený postupne v nasledujúcich rokoch. Teda prvu dôležitou črtou pripravovaného návrhu reformy cien je jeho časové rozloženie.

Vladný návrh bude zaroven obsahovať zásady vyrovnávacieho zvýšenia miezd, rodinných príjemov, penzií a invalidných dôchodkov, štipendii, podpór a pod. Druhou črtou pripravovaného návrhu je teda zavedenie — súčasne so zmenou cien — peňažnej rekompenzácie vo forme zvýšenia miezd a iných príjemov.

Po prerokovaní v sejmových komisiach návrhu zmeny cien mäsa a vyrovnávacieho zvýšenia miezd i príjemov, vláda ho predloží na širokú konzultáciu, predovšetkým v závodoch. Vláda prihliadne k záverom prihláseným na konzultáciu a predstaví návrh na plenárnom zasadnutí Sejmu. Treťou a najdôležitejšou črtou vládneho návrhu je teda predloženie tohto návrhu do diskusie, využitie pri jeho prípravách konzultačnej metódy.

Neodlučiteľnou súčasťou vypracovávaného návrhu sú aj zámery týkajúce sa intenzifikácie poľnohospodárskej produkcie. Hovoriac jednuchšie — celá zmena štruktúry cien potravných článkov to je problém normovania vzájomných vzťahov medzi spotrebiteľom a výrobcem poľnohospodárskych produktov. Preto aj — nadvážajúc na výsledky konzultácií — vláda prijala rozhodnutie o zvýšení výkupných cien poľnohospodárskych produktov od 14. júla 1976, že bude mať veľký význam pre ďalší rast poľnohospodárskej produkcie a jej tovarovej hodnoty. Výkupné ceny boli zvýšené priemerne: obilie — o 40%, neskoré zemiaky jedálne a sadivové — o 30%, priemyselné zemiaky — 20%, cukrová repa — 12%, repka a repica — 12%, ťanová a konopná slama a vlákna — 25%, osivový materiál — 45%, živý bravčový dobytok — 19,2%, živý hovädzí dobytok — 20,2%, teľata — 21%, jatočné ovce — 24%, hydina — 20%, mlieko — 21,2%, chovné zvieratá — 20%. V najbližšom čase zvýšia sa aj výkupné ceny surových koží o 15% a vlny tak tiež o 15%.

Nadálej budú platné cenové zľavy na umelé hnojivo, poskytované roľníkom kontraktujúcim obilie, naproti tomu sú zrušené prémie vyplácané doteraz za dodávky obilia povyše kontraktučného minima.

Súčasne so zvýšením výkupných cien poľnohospodárskych produktov bola uskutočnená úprava výšky a proporcie maloobchodných cien radu výrobkov, kupovaných vidičom na výrobné a investičné účely. Ceny týchto článkov nezodpovedali doteraz ani ich výrobným nákladom, ani aktuálnym pomerom na trhu.

Zároveň od 15. júla boli zvýšené ceny výrobných prostriedkov a služieb priemerne: jádrové krmivá — o 45%, fosforečné hnojivá — o 25%, dusikaté a draselné hnojivá — 20%, prostriedky na ochranu rastlín — 30%, osivový materiál — 45%, poľnohospodárske stroje i zariadenia a prívesné vozidlá — 30%, traktory — 30%, náhradné súčiastky pre traktory — o 40%. Služby roľníckych krúžkov v oblasti hnojenia pôdy, orby, zberu rastlín, sejby a postriekavania prostriedkami na ochranu rastlín stúpli priemerne o 20%. Cena základného vápenatého uhličitanového hnojiva sa zvýšila do 16 zl za 100 kg. Úmerne k tomu stúpli ceny ostatných vápenatých hnojív. Ruší sa zľavy poskytované majiteľom poľnohospodárskych traktorov pri nákupe tekútych palív.

Ceny výrobkov spotrebúvaných na investičné účely a opravy vzrástli od 15. júla t.r. nasledovne: cement — o 60%, stenové materiály (tehla) — o 30%, stavebné vápno — 40%, azbestovo-cementárské výrobky — 20%, keramické kanalizačné a sanitárne výrobky — 30%, hutnícke výrobky — 40%, drevo a drevné materiály — 45%.

Za účelom poskytnutia pomoci roľníkom, ktorí investujú do hospodárskej výstavby, bude zavedená zasaďa umorovania čiastky úverov poskytovaných bankami na tento cieľ.

Prijmy vidieckeho obyvateľstva z predaja poľnohospodárskych produktov stúpnu v dôsledku rastu výkupných cien o ok. 38,2 mld zl ročne. Odhaduje sa, že ok. 1 mld zl získať roľníci vo forme umorovania úverov poskytovaných na hospodársku výstavbu.

Naproti tomu výdavky roľníkov v dôsledku rastu cien výrobných prostriedkov pre poľnohospodárstvo a výrobkov kupovaných na investičné účely, ako aj niektorých finančných dávok dosiahnu spolu ok. 27 mld zl. To znamená, že zmenou cien roľníci získajú dodatočne ok. 12 mld zl. Tento prebytok vytvára hmotné predpoklady pre ďalší rozvoj poľnohospodárskej produkcie.

Ako vyplýva z posledných tlačových správ, nové výkupné ceny poľnohospodárskych produktov sa stretli so záujmom roľníkov. Keďže nové ceny zvyšujú rentabilitu práce roľníkov, majú súčasne vplyv aj na zlepšenie efektivity hospodárenia a prospievajú rýchlejšiemu rozvoju chovu, zvýšeniu produkcie obilia a širšiemu využitiu vo vykrmovaní zvierat vlastných hospodárskych krmív. Efektom nových cien bude aj racionálnejšie využitie minerálnych hnojív, priemyselných Jaderných krmív a stavebných materiálov.

.... Veľmi zložité problémy musíme riešiť v oblasti potravinárskeho hospodárstva. Vyplýva to predovšetkým z nižej než sme predpokladali úrody v posledných dvoch rokoch a súčasne rýchlo rastúcej spotreby potravín. Hlavným následkom horského zberu bolo nesplnenie plánu výkupu obilia a krmovinové faškosti.

Podnikli sme proti tomu rad opatrení a predovšetkým značne sme zvýšili drahý dovoz obilia a krmovin. Dovolilo to obmedziť záporné následky týchto faškostí pre rozvoj chovu, ale nemohlo ich úplne zamedziť.

Potravinárske hospodárstvo sa nachádza v centre našej pozornosti a vyžaduje veľa úsilia zo strany celého národného hospodárstva. Otázka rozvoja poľnohospodárstva venujeme najbližšie plenárne zasadanie Ústredného výboru.

Realizujeme program intenzifikácie krmovinárskeho hospodárstva; meníme štruktúru vysievanych kultúr, rozširujeme pestovanie kukurice, využívame na krmovinárske ciele vedľajšie produkty, najmä slamu, rozvíjame výrobu spotrebnych bielkovín. So zreteľom na rast výroby potravín zvyšujeme dodávky stavebných materiálov na vidičky trhu, v tom najmä ce-

mentu, hutníckych výrobkov a pod. Budeme rýchlo zvyšovať výrobu traktorov, obilných, repných a zemiakových kombajnov a iných strojov, realizujeme program rozvoja priemyslu na výrobu umelých hnojív, ako aj prostriedkov na ochranu rastlín. Sme tej mienky, že posledné zvýšenie výkupných cien bude dôležitým činiteľom prospievajúcim intenzifikácii poľnohospodárstva.

Počítame so svedomitou prácou a hospodárosťou poľských roľníkov, počítame so všetkými, od ktorých závisí splnenie faškých úloh v poľnohospodárskej produkcii a potravinárskom hospodárstve.

... Požiadavku dobrej práce, ktoréj robotnícka trieda dala v posledných rokoch nový zmysel a najväčší význam, treba dnes viac než kedykoľvek klásť všetkým a všade, nielen vo sfére výroby, ale v takej istej miere aj v službách a obchode, v štátnej práci, vo všetkých oblastiach spoločenského života..." Z prejavu prvého tajomníka ÚV PZRS Edwarda Giereka na porade prvých tajomníkov straničkých organizácií zo 164 popredných priemyselných závodov v Poľsku.

TOHOROČNÝ JÚLOVÝ SVIATOK prebiehal v znamení vysokej spoločenskej a výrobnej aktivity pracujúcich celej krajiny. Už tradične v mnohých mestách a gminách odovzdali pri tejto príležitosti do užívania rad výrobných závodov, sociálnych, komunálnych a zdravotných stredísk, rekreáčnych, športových a iných objektov, z ktorých mnohí vznikli za pomoc obyvateľstva v rámci spoločenských verejnoprospešných prác. Konali sa slávnostné koncerty a akademie, ako aj početné stretnutia s veteránmi boja a práce. Najzaslúžilejší z nich dostali vysoké štátne vyznamenania.

POLITICKÉ BYRO ÚV PZRS prerokovalo na zasadnutí dňa 6. min. mesiaca správu delegácie PZRS, ktorá sa pod vedením prvého tajomníka ÚV Edwarda Giereka zúčastnila Konferencie európskych komunistických a robotníckych strán v Berline, prerokovalo materiály v súvislosti s XXX. zasadnutím RVPH, ako aj zanalyzovalo a schválilo návrh v otázke ďalšieho zlepšenia efektivity hospodárenia.

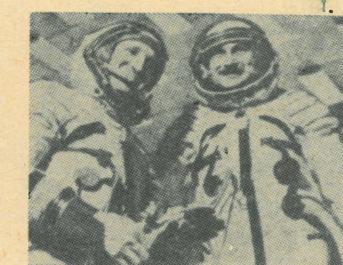
V BERLÍNE sa konalo XXX. zasadanie RVPH, ktorého sa zúčastnili predsedovia vlád členských krajín. Schválili spracovanie smerových programov spolupráce v najdôležitejších oblastiach výroby na obdobie 10—15 rokov. Zasadanie sa konalo v konferenčnej sále hotela Stadt Berlin, tej istej, v ktorej predtým rokovali predstavitelia európskych komunistických a robotníckych strán.

POSOLSTVO EDWARDA GIERKA PREZIDENTOVI USA. Prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gerek vyslal prezidentovi USA Geraldovi Fordovi posolstvo s úprimným blahoželaním americkému národu pri príležitosti 200. výročia Spojených štátov. V tomto posolstve E. Gerek vyjadruje spokojnosť so všeobecným rozvojom poľsko-amerických vzťahov. Je našou snahou — hovorí sa v posolstve — aby sa tieto vzťahy rozvíjali a prehľbovali v presvedčení, že priateľstvo a spolupráca medzi Poľskom a Spojenými štátmi

mi dobre slúži záujmom oboch národov a súčasne znamená prínos pre zmierenie napätia, upevnenie svetovej bezpečnosti a mieru, ako aj medzinárodnej spolupráce.

PRI PRÍLEŽITOSTI 200-ROČNÉHO JUBILEA Spojených štátov Edward Gerek odovzdal americkej národnej prostredníctvom veľvyslanca USA v Poľsku Richarda T. Daviesa dar poľského národa: pomníky národných hrdinov oboch krajín — Tadeusza Kościuszka a Kazimierza Pulaského, ktoré boli postavené v amerických mestách.

SOJUZ-21. Súhlasne s programom výskumov kozmickej priestory v Sovietskom zväze vystrelili kozmickú loď Sojuz-21 s ľudskou posádkou, ktorú tvorí veliteľ lode pluk. Boris Volynov a palubný inžinier ppluk. inž. Vitalij Žabolov (na snímke). Program letu lode predpokladá spoločné experimenty s orbitalou vedeckou stanicou Salut-5, uvedenou na obežnú dráhu okolo Zeme dva týždne skôr. Sojuz-21 sa spojil so stanicou Salut-5 a obidva kozmonauti prešli do vnútora stanice. Spájanie lode so stanicou trvalo iba 10 minút.

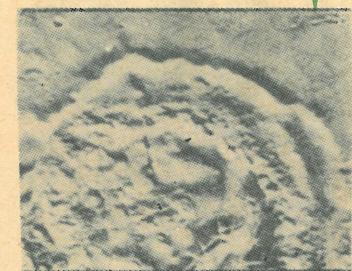

PRI PRÍLEŽITOSTI 54. medzinárodného dňa družstevníkov prvý tajomník ÚV PZPR Edward Gerek a člen Politického byra, predseda rady ministrov Piotr Jaroszewicz prijali početnú delegáciu družstevníkov. Počas stretnutia P. Jaroszewicz oboznámil zúčastnených s niektorými aktuálnymi udalosťami spoločensko-hospodárskej politiky krajiny. Zdôraznil, že vyše 30 rokov výstavby socialistického Poľska nepopierateľne dokázalo, že strana a vláda nemajú iné ciele ako vernú slúžbu národu, že ich snahou je rozkvet vlasti, dôstojné miesto Poliakov medzi štátmi a národmi sveta.

VIKING 1 — americká kozmická sonda zaslala na zem snímek jednoho z kráterov na Merkuру. Ve stredisku pre riadenie jejho letu bolo rozhodnutie o miestach a dobe pristávania sondy na Červenej planetě. Stalo sa to v západnej časti t.z.v. severozápadnej oblasti. Viking 1 nabere dva vzorky pôdy.

Ve vzdálosti 10 miliónov kilometrov za Vikingom 1. letí k Červenej planete podobne

ná kosmická sonda Viking 2. Počítá sa, že pristane na povrchu Merkuра 4. září.

CENA ZA PREKLADY Vydanateľstvo Slovenský spisovateľ udelilo Rudolfovi Turňovi cenu za najlepší umelecký preklad roku 1975. R. Turňa je známy preklaďateľom poľskej literatúry.

Preklaďateľské dielo R. Turňu, ktorý je dnes kultúrnym radcom Československého veľvyslanectva vo Varšave, vzbudzuje uznanie nielen počtom preložených kníh, ale predovšetkým kvalitou prekladov. Medzi preloženými autormi sú Zofia Nalkowska, Tadeusz Breza, Andrzej Kuśniewicz, Jerzy Putrament, Jan Parandowski, Roman Bratny, Sławomir Mrožek, Julian Kawalec a mnohí iní významní poľskí spisovatelia. R. Turňa nielen preklaďá, význačné miesto zaujíma aj jeho recenzné a popularizačné činnosť. K preloženým dielam napísal aj rad doslovnov prehľadov.

Turňove preklaďateľské dielo nie je ešte uzavreté, ako to dosvedčuje ohlášený preklad významného historického románu od Jarosława Iwaszkiewicza Červené štity.

„Dobrý den. Československá pasová kontrola. Vaše doklady, prosím.“ To jsou první slova, která již 25 let slyší zahraniční turisté na hraničních přechodech 3 472 km dlouhé československé hranice. Na snímku CTK: Příslušník Pohraniční stráže na službě

MEZINÁRODNÍ POSTAVENÍ ČSSR

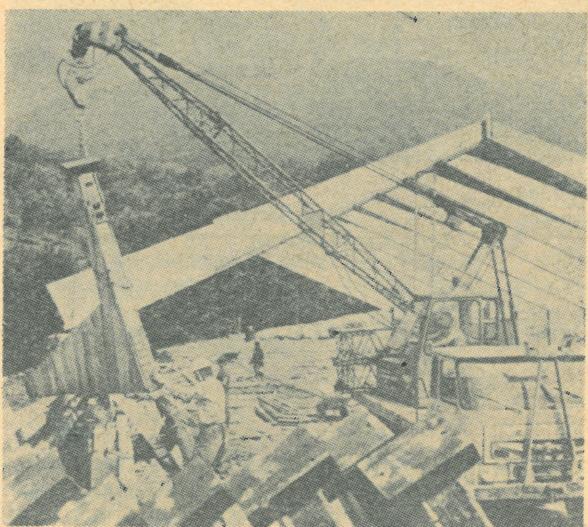
O konkrétních úspěchách čs. zahraniční politiky nedávno informoval ministr zahraničních věcí Bohuslav Chňoupek. Zdůraznil, že čs. zahraniční politika svým podílem úspěšně přispívá k celkovému úsilí socialistických zemí o zachování míru, zmírňování napětí, posilování mezinárodní bezpečnosti a prosazování zásad mírového soužití států s rozdílným společenským zřízením. Tím, že se ČSSR podílí na řešení těchto významných problémů současnosti, významně vzrostla a neustále roste její mezinárodní autorita, prestiž a její přitažlivost jako zahraničně politického partnera.

Svědčí o tom mimo jiné i to, že dnes má ČSSR diplomatické styky se 115 zeměmi, začínalo v roce 1972 jich bylo jen 94. Jen za rok 1975 ČSSR navázala nebo obnovila tyto styky s osmi státy. Československo je členem 12 vládních a více než 1200 nevládních mezinárodních organizací. V zahraničí rozvíjí činnost 28 společností přátelství — v roce 1972 jich bylo jen 18 — a vedle bohatě rozvinutých družebních styků se státy socialistickými se prohlubují i 43 družební styky s nesocialistickými zeměmi. Podpisy čs. představitelů jsou dnes na více než 1300 dvoustranných a více než 360 mnohostranných smlouvách. Jen vloni jich ČSSR uzavřela přes dvě stovky.

Stěžejním principem čs. zahraniční politiky je, jak připomněl ministr zahraničí ČSSR B. Chňou-

pek, neustálý rozvoj bratrského přátelství a spolupráce s SSSR. Kořeny této jednoty, této rovnoprávné spolupráce spočívají ve věrnosti obou zemí a jejich komunistických stran idejím marxismu-leninismu, v totičnosti zájmů a třídní solidaritě. ČSSR upevnila ovšem svou spolupráci a přátelství i s ostatními socialistickými státy a v nejlepší řadě i se zeměmi, jejichž lid dosáhl v uplynulých pěti letech s podporou právě socialistického tábora vítězství v boji s imperialismem.

Československo poskytovalo vždy všechnou podporu i národně osvobozeneckým bojům národů Asie, Afriky a Latinské Ameriky proti kolonialismu, racismu, proti všem formám imperialistického nátlaku. Čs. vztahy s rozvojovými zeměmi mají proto stále vzestupnou tendenci. Ve ztahu ke kapitalistickým zemím pak čs. politika vychází z principu mírového soužití států s rozdílným společenským zřízením a podílela se aktivně na prosazení těchto zásad na konferenci o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. Její výsledky lze hodnotit jako jeden z nejvýznamnějších přínosů procesu mezinárodního uvolnění. A nutno dodat na závěr, že Československo je rozhodnuto závěry této konference důsledně plnit a přísně dodržovat. Pak má ovšem právo očekávat, že toto úsilí čs. zahraniční politiky, úsilí o mír a spolupráci mezi národy bude opětováno vládami všech zemí světa. (H.V.)

VO WETLINE v Bieszczadoch vzniká farma na tri tis. oviec. 6 ovincov sa montuje z dreva, ktoré tunu nahradzuje oceľ a iné deficitne stavebne materiály. Hodno poznamenať, že architektúra stavieb je prispôsobená klimatickým podmienkam Bieszczad a zladená s tradičnou zástavbou a horskou panorámom.

Snímka: CAF-Lokaj

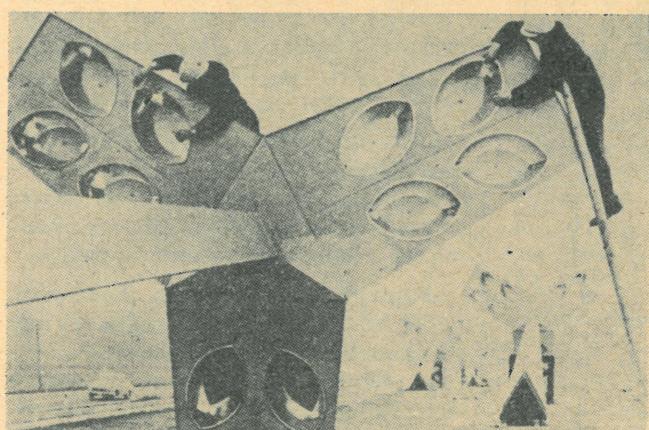
MADRÍT. Zloženie prísahy nového španielskeho predsedu vlády Adolfo Suarezu sa konalo s veľkolepou, trochu stredovekou ceremoniou (za kľačiacim Suarezom stojí kráľ Juan Carlos I.). Ustupujúci predseda vlády Carlos Arias Navarro dostal titul markiza. Španielsko však potrebuje niečo úplne iné, ako tituly a ceremonie.

Snímka: CAF-UPI

SSSR

RYCHLÉ TEMPO ROZVOJE ZEMĚDĚLSTVÍ

Prudký vzestup hospodářské sily Sovětského svazu s sebou nese i odpovídající růst investic, které stát poskytuje na rozvoj zemědělství. V letech 1965 — 1975 byly pro jeho potřeby uvolněny prostředky, které dvojnásobně převyšily částky poskytnuté tomuto sektoru v celé předcházející existenci SSSR.

V OCAKÁVÁNÍ NA ROZSUDOK

FLORIDA. Dvaja väzni sediaci v celých smrti hrajú cez mrežu šachovú partiu. Najnovšie rozhodnutie Najvyššieho súdu USA umožňuje vykonávať rozsudky smrti v niektorých amerických štátov, o.i. na Floride. Súčasne sa v amerických väzeniach nachádza 588 osôb, odsúdených na smrť, v tom 302 černochov a 10 žien. Nové rozhodnutia Najvyššieho súdu môžu sa vzťahovať na 310 odsúdených zo 14 štátov. Od roku 1967 v USA prestali vykonávať rozsudky smrti a v roku 1972 sa Najvyšší súd vyslovil v podstate proti trestu smrti. Teraz však interpretoval uznesenie z roku 1972 novým spôsobom.

Program rozvoje zemědělství, schválený XXV. sjezdem KSSS, na dosavadní vývoj organicky navazuje. Na rozvoj sovětského zemědělství budou v nynější X. pětiletce (1976 — 1980) věnovány 172 miliardy rublů — téměř jedna třetina všech prostředků vyčleněných pro potřeby ekonomiky státu.

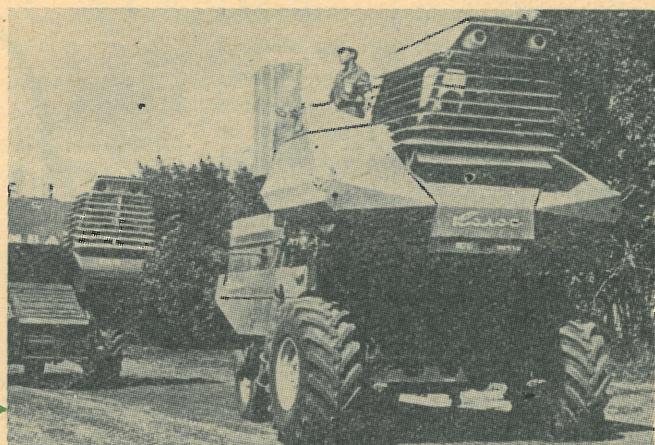
Důležitou roli bezpochyby sehrájí i nové formy kolchozního hospodaření, uskutečňované prostřednictvím specializovaných komplexů obrovského rozsahu, které umožní ještě intenzívnejší využívání půdy v rozmanitých přírodních podmírkách v různých částech SSSR.

Na snímku:
Moderní kombajny typu „Kolos“ a „Niva“ pomáhají zemědělcům kolchozu „Rossija“.

ZLATÉ PRAHY UDĚLENY: V Praze byl zakončen XIII. mezinárodní televizní festival, jehož se letos zúčastnilo 33 televizních společností z 28 zemí. Festivalové poroty zhledly celkem dvaapadesát programů, z nichž nejúspěšnější byl snímek japonské televize Obětní beránek, jemuž mezinárodní porota udělila hlavní cenu — Zlatou Prahu — a sovětský pořad Fantazie, který Zlatou Prahu získal v kategorii hudebních děl. Mezinárodní televizní festival tedy skončil. Festival, který se konal v duchu hesla Obrazovka slouží poznávání a porozumění mezi národy. Je potěšitelné, že letos — v mnohem větší míře než v předcházejících letech — tvůrci pořadů hledali cesty k tomu, aby nás svět byl světem skutečného humanismu, přátelství a spolupráce.

Na snímku: Předseda mezinárodní poroty pro kategorii televizních dramatických děl dr. I. Králik předává cenu zástupci japonského velvyslanectví v Praze.

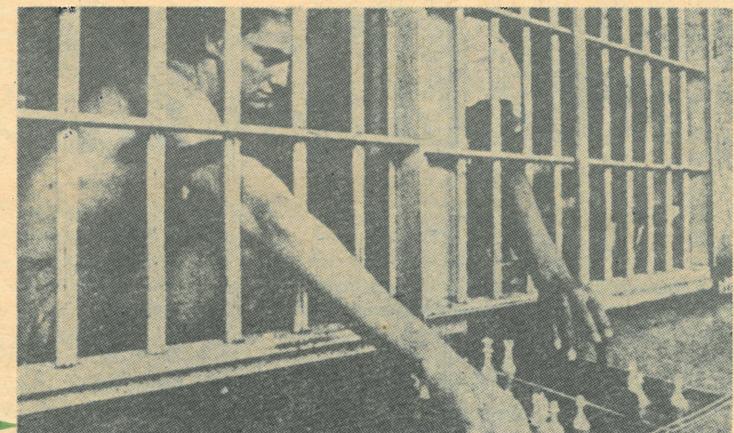

„OCI“ AUTOSTRÁDY

Na autostráde pri Magdeburgu v NDR si motoristi všimajú nezvyčajný spôsob osvetlenia. Sú tu inštalované osvetľovacie telesá nových foriem (na snímke montáž konštrukcií). Na štíhlych trojstenných stožiaroch ako keby sme videli velikániske, moderne stylizované trojlisté datelinky. Lenže z ich lístkov sála intenzívny průd umelého svetla, ktoré rozháňa šero večerov a tmu noči na autostráde.

Pri projektovaní novej konštrukcie boli využité všetky možné nové poznatky o technike osvetlenia, o najvhodnejších zdrojoch luxov a tvaroch odrazových reflexných plôch. Lúče nemajú vodičov oslepovať, ale výdatne nasycovať dráhu jazdom.

Snímka: ZB-ČSTK

Filmová herečka Nadiouchka

MOZARTOVY CESTY DO PRAHY

Jednu z nejkrásnějších kapitol české kulturní historie tvoří pražské návštěvy Wolfganga Amadea Mozarta. V každém životopise se můžeme dočist, že Mozart strávil nejšťastnější chvíle svého nedlouhého života právě v Praze.

Město v centru Evropy s poklady gotické i barokní architektury, s dlouholetou historií a kulturní tradicí přijalo poprvé Mozarta 11. ledna roku 1787. Na skladatelovu počest byla v tehdy nově vybudovaném Nosticové (dnešním Tylově) divadle dvakrát provedena Figarova svatba a druhé představení Mozart už sám dirigoval. V divadle uspořádal také samostatnou akademii, při které vystoupil nejen jako dirigent, ale představil se rovněž jako klavírista. Mozart byl úspěchům ve Vídni i v cizině zvyklý, ale Praha ho svým srdečným a vřelým přijetím skutečně nadchla. Město se obdivovalo jeho uměleckému mistrovství a zároveň zřetelně projevovalo skladatelovi přátelství a sympatie. Divadlo bylo nabito až do nejhorejších míst k stání, árie z Figarovy svatby si pískali prostí lidé po ulicích, Mozartovy melodie hráli harfenici v pražských hospůdkách. Mozartovou hudbou zněla celá Praha, a proto skladatel s radosí přijal návrh ředitelství opery, aby pro příští sezónu napsal pro Prahu novou operu. Po čtyřdenním pobytu se

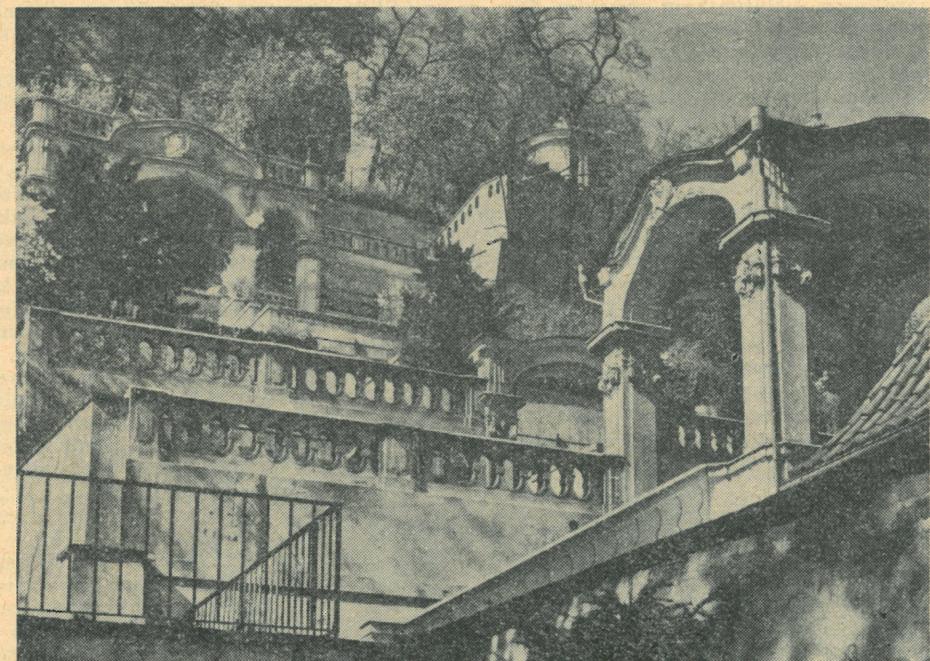
Mozart vrátil zpět do Vídne, kde se brzy pustil do práce na svém hudebním díle. Byla to opera Don Giovanni.

V říjnu téhož roku přijel Mozart do Prahy podruhé, ubytoval se v domě U tří zlatých lvů v blízkosti divadla a připravoval premiéru své opery. Neměl ji ještě zcela hotovou a dokonce se traduje, že předehru k Donu Giovanniu napsal až v noci před premiérou, která se uskutečnila 29. října 1787. Praha byla tedy prvním městem, které triumfálně přijalo Mozartovo „operu oper“. Historickou divadelní budovu může každý návštěvník města vidět ještě dnes v neporušeném stavu na Uhelném trhu. Mozart byl během svého pobytu ve středu pozornosti hostitelů a přátel. Často navštěvoval Bertramku, vilu manželů Duškových, a pro paní Josefínou Duškovou, vynikající zpěvačku, zkomponoval slavnou árii Bella mia Fiamma, addio.

Potřetí navštívil Mozart metropoli Čech nedlouho před svou smrtí a to v souvislosti s korunovací císaře Leopolda za českého krále. Češi stavové si u něho objednali slavnostní operu. I když nabídka přišla velmi pozdě, Mozart nechtěl své přátele zklamat a přijal ji. V neuvěřitelně krátkém čase 18 dnů napsal a nastudoval nové dílo a 6. září 1791 řídil jeho premiéru.

S Prahou je však spojena i jiná Mozartova skladba — Symfonie D dur — „Pražská“. Náleží mezi skladatelova poslední symfonická díla a také mezi vrcholná díla instrumentální tvorby 18. století. Její vznik následoval ně-

kolik měsíců po Figarově svatbě a k prvnímu uvedení došlo v Praze za přítomnosti autorovy v lednu 1787. Je v ní Mozartův hold Praze, která jej tak milovala a podnítila k vrcholným dílům světové hudební kultury.

Praha, Malá Fürstenberská zahrada

Foto K. Plicka

MINISoudnická

Seděla v restauraci, nohu přes nohu. Minisukně toho tím pádem zakrývala ještě daleko méně. Ale i tak z Daniely stejně vyzařovalo něco, co by se mírně dalo nazvat vyzývavostí...

Dívčin „radar“ spočinul na Petrovi právě ve chvíli, kdy s Jendou vstupovali do dveří restaurace. Petr zareagoval, rýpl do kamaráda a společně se odebrali ke stolu, kde se zřejmě cosi nabízelo.

„Je tu volno?“ zeptal se zbytečně slušně Petr, neboť Daniela si na něco podobného v životě nepotrpěla.

Trochu udiveně vzhlédl a sdělila, že je tu volno, což je konečně vidět i podle toho, že na stole nic nestojí. Mírný slovní pokyn stačil Petrovi k objednávce velkých rumů...

Tři první rumy se ztrojnásobily a navíc přibylo ještě nějaké to pivo. Petr, Jenda a Daniela si už tykali a oči několika jiných, méně smělých mužů, přestaly hltat dívčiny údy. Bylo jim jasné, že se stanou kořistí těch dvou.

„Hele, dívko říkalas, že nemáš bezváš. A já mám náhodou klíče vod kámošového kvartýru. Von je stejně pořád na noční, nechťela bys ses tam uchýlit?“ zeptal se jen tak mimochothem Petr.

Daniela chtěla, a tak utratili ještě tři koruny za tramvaj...

„Moc se tu nerozhlízej, to víš, schází tady ženská ruka. Ale to teď můžem napravit, nebo ne?“ skončil dotazem výrečnější Petr, postrkuje Jendu a Danielu do pokoje, jehož dveře vzápětí zamkl.

„Proč zamykáš?“ ozvala se Daniela.

„Já jen kdyby sis chtěla udělat pochodli,“ vysvětlil Petr.

„A víš, že je to prima nápad,“ souhlasila dívka a začala se svlékat.

Striptýz podnapilé Daniely se neobešel bez mužské pomoci, což kamarády poněkud rozohnilo, takže se stávali čím dál tím smělejšími. Zároveň si však vzájemně překáželi.

Přišlo mi to líto

„Koukejte, kluci, když tak jenom jedem,“ navrhla Daniela, slastně protahujíc pohledné údy.

„Jendo, skoč pro něco k pití a vem taky chlebíčky!“ vytěžil z pozice silnějšího Petr.

Jenda musel chtět nechťe z pokoje vypadnout.

„A moc brzo se nevracej,“ hodil za ním ještě Petr.

Co se odehrálo v pokoji, netřeba popisovat. Jenda se vrátil asi až za

čtyřicet minut, v jedné ruce láhev rumu, v druhé balík obložených chlebíčků. K jeho velké lítosti byla Daniela už částečně oblečená. Leč i tak byla stále dost dráždivá.

„My dva zase zejtra, jo?“ pohladila dívka posmutnělého Jendu a slibně se usmála.

Jenda roztál a zúčastnil se společné zábavy...

Teprve když sousedka bouchala na zeď počtvrté, došla rozkukázená trojice k názuoru, že by mohli jít spát. Na postel si lehli Petr s Danielou, Jenda se složil na gumovou matraci...

Druhý den měl podle úmluvy patřit Jendovi. Protože však byl příliš vzdálen od dívky Daniely, zaskočil za něho opět Petr. Jenomže to už Jenda nemiloval a šerdeně se pohádali. Ke rvačce nedošlo, protože Jenda věděl, že by byl bit. Daniela neříkala nic. Podle vzoru primitivních živočichů čekala na vítězství silnějšího.

Konečně byl Jenda vystrčen za dveře a zámek za ním dvakrát evakl. Nezbývalo mu, než se jít opít, což ihned realizoval.

Když ho vyhazovali z restaurace, padl ke vší smůle do rukou dvěma mužům v uniformě. Rozlitoštěně tolíka příkazy jim všechno pověděl a zavedl je do bytu, v němž se mu nedostalo kýzeného. Takže konec tak sličně načatého dne byl i pro Petra a Danielu málo radostný...

Na lavici obžalovaných usedli tři delší dobu nepracující přízivníci — dva zloději a podvodníci a jedna prostitutka. Po sečtení všech dosud nepotrestaných hřichů každého z nich rozdělily Petra s Jendou cely věznice. Daniela se ted svléká jen jednou denně, aby skutečnou prací unavená ulehla na prýčnu ženského nápravné výchovného ústavu.

OLDŘICH EGEM

ZMRTVYCHSTANIE BALTAZÁRA HUBÁČKA

Pravda, aké zmrtvychstanie! Lenže tu ide o skutočnú udalosť, ktorá sa stala v našom meste, a to ani nie tak veľmi dávno, tuším pred päťdesiatimi rokmi. Čiže dosť dávno na to, aby ľudia na ňu zabudli. No nezabudol som ja, ktorý som toho Baltazára Hubáčka dobre poznal, veď býval mojim najobľúbenejším kibicom, keď sme v tom čase hrávali mariáš v takom milom tichom hostinci „U zlatého bažanta“ nedaleko Jozefínskeho cintorína. To bývali vtedy časy!

No faktom ostáva, že Baltazára Hubáčka na naše poľutovanie a na veľký žiaľ jeho ženy Cilky jedného dňa uložili do rakvy a ešte toho istého dňa vystavili v mŕnicu cintorína, aby tam bol každému na očiach a aby sa i jeho priatelia mohli s ním rozlúčiť. Aj naša spoločnosť pod vedením hostinského zo „Zlatého bažanta“ pána Píkuli bola tam a ozaj sme vynutili nad Baltazárovým bezduchým telom niekoľko úprimných, kamarátskych sľz.

Bezduchým? No, to sa ešte ukáže.

Lebo podvečer toho istého dňa, keď bolo všade vokol hrobového ticha, meravé telo sa zrazu pohlo. Pohlo a postupne prebúdzalo. Následkom toho bol to už zas Baltazar Hubáček, ibaže ešte nechápal, čo sa s ním vlastne pohrabil.

Keď sa napokon prebral, na svoj úžas nenašiel sa v posteli vedľa Cilky, ale na neznámom, slabu osvetlenom mieste. Pomyslel si, že je ešte v polospánku, ako to býva, keď sa niekomu nechce vstat. Cítil však, že je mu zima a že sa nebodaj v noci odkryl.

Habol rukou pozdĺž tela, aby napravil chybú, a v duchu vyčítal Cilke, že to nespravila miesto neho. Ruka mu však habla do prázdnia.

To si nijako nevedel vysvetliť. S námahou prinútil oči, aby sa celkom otvorili. Chcel sa vzpriamieť, že si priatane odkopnutý paplón. Vystrel pravú ruku, aby sa dotkol manželky a prebudiť ju. A v tej chvíli po prvý raz zbadal, že čosi nie je v poriadku. Lebo jeho ruka nebola v pyžamovom, ale v čiernom rukáve.

S vypätím všetkých sil zdvihol hlavnú a vtedy so zdesením zistil, že je oblečený do čiernych šiat, ktoré nosí len v nedeľu a vo sviatok. Nohy si nevidel, lebo tie boli pokryté, a to bolo ozaj na neuverenie, pohrebňom venčami.

„Toto je ozaj čudné,“ motalo sa mu v hlave, „vyzerám ako nebožtík.“

Ale ešte vždy neveril. Konečne sa mu po veľkom trápení podarilo sednúť si, a tu v hroznom úľaku videl, že leží na vystriebnej rakve. No ešte väčšmi ho vystrašilo, že neleží sám, ale že vedľa neho ležia v rakvách ďalší dvaja nebožtíci. Obidvaja so žltými tvárami a zaostrenými nosmi. To ho teda načisto prebral. Veril, že zomrel, že ho svedome uložili do rakvy a chystajú sa ho pietne pochovať. Ale súčasne veril, že nezomrel, že jeho smrť bola len zdanlivá.

Dlh mu trvalo, kým sa mu podarilo zviechať sa z rakvy, pričom dva razy spadol a len-ten že si nerozbil hlavu o katafalkový stôl. Prítom nezbadal, že pri boku mu visí stužka,

ktorú pri páde strhol z vencu, a tá sa mu šikovne prišpendliala na plece.

Jeho prvou myšlienkovou bolo teraz dostať sa domov a zohriať sa v poseli po boku Cilky.

Márnica na šťastie nebola zamknutá. Ani hrobár nebýval ďaleko. Zamknutá bola však vysoká, železnými hrotmi opatrená cintorínska brána. Zabúchal teda na oblok hrobárovho domca. Ten, keď uvidel v svetle svojej baterky stál za oblokom umrlca z márnice, nebohého pána Baltazára Hubáčka, od hrôzy sa skoro zbláznil. Bol to ešte mladý hrobár bez životných skúseností, nuž nemožno sa mu čudovať, že sa zahrabal až po uši do peřiny, rozhodnutý za nič na svete sa nepohnúť.

Zrazu zhasli sviece v mŕnicu a v sade vokol nastala ozajstná cintorínska tma. Chudákovi, čo vstal z mŕtvych, neostávalo, len sa preštverať cez bránu a dávať pritom pozor, aby sa nenapichol na niektorý z ostrých železnych hrotov. O dobrú pol hodinku stál už na druhej strane brány, špinavý, spotený, na smrt zmordovaný. A teraz už len domov!

Nebýval bohvieako ďaleko. Cesta ho viedla okolo „Zlatého bažanta“, kde by malo byť v tých pokročilých hodinách celkom ticho. No aké bolo Hubáčkovo začudovanie, keď sa z vnútra hostinka ozývali veselé hlasy a niekto z hostí si aj pospevovali.

To Hubáčka nesmiešne urazilo. „Miesto aby smútili za mnou, svojim mariášovským druhom, oni si tu vyspevujú a slopú ako nič!“

Plný jedu razom otvoril dvere do hostinec.

Najprv si ho nik nevšimal, čudnú figúrku v čiernom obleku, bez klobúka, bez plášta, v lakových poltopánkach a s vencovou stužkou na pleci. Len keď zastal pred nálevným pulptom, vzbudil pozornosť. Vtedy ktori skrikol, ukazujúc naňho trasúcim sa prstom:

— Hubáčkov duch! Mátoha!

Potom ho aj ostatní poznali, začali kričať a s hrôzou v očiach od neho ustupovali.

— Majte rozum, ľudia boži, veď som to ja, váš Baltazar Hubáček! — dušoval sa, ba aj ruky spinal.

Tu sa ohlásil hostinský Píklik, ktorý vystrčil spoza pultu strapatú hlavu a modlikal: — Prečo ste nás prišli strašiť, pán Hubáček? Čo sme vám spravili? Zlútuje sa nad nami a vráťte sa, odkaňte ste prišli! Prosime vás, odite, všetci sa budeme modliť za vás! Baltazar Hubáček nevedel, či sa má smieať alebo plakať nad toľcou ľudskou hlúposťou. Vybehol von, pochytil skalku a hodil ju do obloku.

Tu ho však ktori chytil za plece a povedal mu hlbokým úradným hlasom: — Ste opitý, pôjdete so mnou na strážnicu!

Keď sa obrátil, stál pred ním veľký policajt s obuškom v ruke.

— A ešte v takej hnusnej maškaráde — pohoršoval sa strážca priadiak.

Tak sa stalo, že nevinný pán Hubáček miesto v teplej posteli strávil noc v studenej cele.

PRÍHODA NA RUŽOMBERSKEJ STANICI

Začiatkom tohto storočia bývalo zvykom, že i mnohí slovenskí vzdelanci nosievali vyšívané košeľe na znak svojho slovenského cítenia. Najmä slovenský spisovateľ, vtedy ešte bankový úradník, Jozef Gregor-Tajovský bol neúnavný propagátorom slovenských košiel a bol by si ich obliekal i k fraku, no na šťastie ho nemal.

Vyšívanej košeli holdoval i znamenitý muzikus Milan Lichard, správca slovenskej kníhtlačiarne v Martine. Raz sa vybral do Ružomberka, aby tam navštívil svojho priateľa regenschoriho Chládka, tiež vynikajúceho hudobníka. Keď sa po vydarenej návštive a po nie menej vydarenej hre na organe lúčili pred farským kostolom, regenschori sa zrazu začudovane pozrel na Lichardonu košelu a pritom sa tlmenie zasmial.

— Ajaj! — povedal, — červená, bieľa, belasá, veď sú to slovenské farby, farby slovenskej trikolóri! Pravda, ja nič proti tomu, no len aby vás v nášom hazačskom Ružomberku nepostihli nejaké neprijemnosti, od našich páнов oddaných vláde všeličo vystane...

Nato Milan Lichard pohrdavo hodil rukou a pobral sa rovno na stanicu, aby si dačo zajedol, lebo už bol veľmi hladný a košický rýchlik sa mal prihrať až o hodinu.

Treba vari pripomenúť, že ružomberská stanica patrila medzi panskejšie stanice pri porovnaní s chudobnou martinskou, kde nebolo vtedy ani obyčajného bufetu, leda taký skromný hostineček hneď naproti, súči vari len nato, aby v ňom človek mrzol.

Keď Milan Lichard vkročil do ružomberskej staničnej reštaurácie, pri-

dvoch spojených stoloch sa práve zábavala väčšia panská spoločnosť. Sedelo tam zo desať úradníckych i zemianskych pánov, čo sa dalo hneď zistiť podľa ich oblečenia. A zábava musela už byť v plnom prúde, lebo niektorým z pánov sa už začali pliesť jazyky a pochabo sa rehúňali.

Milan Lichard si pokojne sadol k stolu, nevšimajúc si hlučnej spoločnosti v druhom kúte reštaurácie. Keď dojedol a upil si z piva, vybral z vrecka notový zápisník, že si doň načrtne melódiu, ktorá mu neprestávala šumieť v hlave.

No nebolo mu súdené, aby mohol nerušene pokračovať v práci. Postaral sa o to vysoký, tenký chlap v zemianskom dolománe. Milan Lichard ho zbadal, len keď stál pri jeho stole. Bol mu celkom neznámy, nikdy v živote ho nevidel.

Začudovane naňho pozrel.

— Čo si želáte? — spýtal sa ho zvučnou martinskou slovenčinou, ktorá sa asi uráživo dotkla zemaná, zvyknutého zhovárať sa rodným jazykom iba sa svojou čeľaďou, so sluhami a želiarmi. Za panskú, svojmu stavu primeranú, reč pokladal iba maďarčinu, hoci ani tú neovládal bezchybne.

Vypomádovaný chlap sa zo svojej výšky pohrdavo ušklabil na Milana Licharda.

— Páni medzi sebou vždy iba po maďarsky, — ozval sa napokon chybou maďarčinou. — Lenže oni nie sú páni. To vidieť na nich, a ani vigéc nie sú, lebo aj tí len po maďarsky. Oni sú obyčajný, hnusný panslák, veď aj tohľa ich prezrádza, — a s výrazom ošklivosti sa dotkol Lichardovej vyšívanej košele a prst si s hnušom hned

aj poutieral. Potom sa prudko obrátil k svojim druhom, ktorí mladky pozorovali jeho počinanie a určite ho aj schvaľovali.

— Páni moji! — zakričal na nich cez celú miestnosť. — Tento človek nosí vyšivanú košefu v protištátnych farbách. Prosím, len sa podívajte naňho! Je to nebezpečný, všivavý panslák! A pritom odmieta hovoriť so mnou po maďarsky, hoci určite ovláda našu štátну reč. Miesto toho, on len povedá! — Co mám s ním spraviť?

Na túto jasnú výzvu sa panstvo s veľkým hazačským zanietením unisono ozvalo:

— Vyhodiť ho! Na ťahu vyhodiť!

Len tak mimochodom:

Pokial išlo o vyšivanú košefu, takú zavše nosievali i niektorí ružomberskí Slováci, samí vážení, etihodní mešťania, ale voči nim by sa neodvážili takto postupovať. Lenže tentotu bol cudzí chlap, a nebude preto na škodu, keď ho skrotia.

Teda vyhodiť!

Dlhotačný zeman ochotne schmatol Milana Licharda za tú provokujúcu vyšivanú košefu a chcel ho predovšetkým postaviť na nohy, aby ho mohol potom krátko vyexpedovať z reštaurácie nej miestnosti a vykopnúť z dveri.

No, žalostne sa prerátal...

Milan Lichard, pobúrený a nahneváný, sám vyskočil spoza stola a so zafatou pásou tak silne udrel zemianskeho provokatéra do pásu, že tento sa so zaúpením zatackal... A v tej chvíli sa v bleskúchlom sledu ako zázrakom prihodili tri veci: roztačaný pásománový hrdina, aby sa udržal na nohách, mimovoľne sa zachytil čašníka, ktorý sa s plnou náručou gulášom práve ponáhlal k stolu roztatárenej panskej spoločnosti, a strhol ho na

zem, aby sa potom pri pekelnom rinčaní rozbitych tanierov spolu s ním vyváľal vo vonnej gulášovej kaluži. A takmer súčasne sa celá staničná budova zachvela od kovového hrmotu prihádzajúceho vlaku, ktorým chcel Milan Lichard cestovať do Martina.

Vlak ešte ani nezastal a už sa vo dverách reštaurácie objavil staničný vrátnik s veľkým zvoncom a mohutným hlasom vyzýval cestujúcich, aby nastúpili do vlaku smerom na Vrútky.

To všetko trvalo iba chvíľku.

A túto chvíľku zmätku využil Milan Lichard na to, aby schytí klobúk i dáždnik a strčil zápisník do vrecka. Ešte stihol zakričať zemanovi na zemi: — „Zaplakte aj za mň!“ — a vylehol na peron, ktorý sa už hmýril prichádzajúcimi i odchádzajúcimi cestujúcimi. Skočil do vozňa naproti reštaurácii.

A v tej chvíli sa pohol i vlak.

O Milandovi Lichardovi bolo známe, že ho máločo vedelo vyviesť z rovnováhy, vždy ostával väzny, málovraňavý, smiech takmer nepoznal, no, taká chladná, trochu zasmušilá povaha. Ale teraz sa priam otriasal smiehom, až sa ľudia za ním obzerali, čo to za čudáka. A musel sa smieať dlho ešte aj vo vlaku, lebo neprestajne mal pred očami obraz na zemi sa váľajúceho, gulášom poliateho zemana a vedľa neho zúfale nariekajúceho čašníka.

Zo srdca sa smial i vtedy, keď svoju príhodu rozprával martinským priateľom. Aj ja som bol ako mladíček medzi nimi, čoho dokladom je i táto moja spomienka.

(Z knihy Rozmarné poviedky)
JÁN HRUSOVSKÝ

POHLEDNICE Z MONAKA

Opera

„Zasadli do kola, zastali do radu,
Povesť im povieda vesi Pustohradu...“

Spustol Pustý hrad, o ktorom si môžeme prečítať na inej strane, a postupne zanikol. Zachovali sa o ňom len rôzne povesti. Podľa jednej z nich na hrade sú ukryté obrovské poklady, ktoré stráži staručký zaklatý mnich. Môže sa vraj na všeličo premeniť a potom straší ľudí, ktorí sa zatúlali medzi hradnými zrúcaninami, ako o tom hovorí báseň Pustý hrad od B.B. uverejnená v Národnom kalendári Matice slovenskej z r. 1866:

.... Tam nad tým Zvolenom dumne rozvaliny.
V rozvalinách starý mnich samojediny,
Od pravekov on tam pod kliatbu salaší,
Smelých len pokúša, bojazlivých
straší.”

Zase iná povesť rozpráva o tragickom osude mladej dcéry rybára a krutom kastelánovi, ktorú si podľa L. Januca pripomienie.

Bolo to pred mnohými storočiami, keď na Pustum hrade vládol neúprosný a ukrutný kastelán Zuzor. Bol to človek divokej povahy, časom sa pozdávalo, že nemá žiadne ľudské city a srdce akoby mal z najtvrdšieho kameňa. Kto sa raz zadíval do jeho strašných očí, nikdy na ne nezabudol, ešte aj vo sna sa mu dlh zojavovali. Pred Zuzorom sa každý triasol od strachu, aj smelý rybári ušli z blízkosti hradu a osadili sa v obci Rybároch.

Keď sa kastelán o tom dozvedel hrozne sa najedoval a nenávistným pohľadom pozeral na opustené drobné

chalúpky, v ktorých donedávna kypel rybársky život. Naraz zbadal, že z jedného komína sa dými. A toto čože znamená?! — vykrikol, pozerajúc na chalúpky, a pritom si dlaňmi oči pričlonil, aby lepšie videl. — Tam býva starešina, starý a smelý rybár, odpovedal kastelánovi jeho pobočník.

— A on sa ma nebojí? — Nie, on sa nikoho nebojí. — odpovedal pobočník. Na toho som ozaj zvedavý, — skrikol nahnevaný kastelán a rozkázal, aby mu hneď koňa osedlali. Za chvíľu prebrodil na koni Slatinu a divým evalom uháňal k rybárovej chalúpke. Rybár práve sedel pred domom a zádumčivo hľadal pred seba. Kastelán ostro zas-

Na ploše sotva 1,57 čtverečních kilometrů se rozložit stát, ktorý má trochu víc než dvacet čtyři tisice stálých obyvatel, zato však ročne do něho přijíždí stovky tisíc turistů.

Knížectví Monako, jehož počátkem byla starožitná osada založená pravděpodobně Fénici, dnes proslulo především hernami v Monte Carlo, v nichž se utopilo nejedno obrovské jméno; ale vyhrát peníze se podaří jen málokdy. Dokonce ani arabští šejkovi, zbohatlí z palivové krize, neohrozili svými kupry peněž existenci tohoto obchodu. Naopak...

Herny (kasina) jsou kromě poštovních známek, parfémů, a likérů hlavní zdrojem duchodů knížectví i knížecí rodiny Rainiera III., jehož manželkou je někdejší známá americká filmová herečka Grace Kellyová. Podobziny knížecího páru zdobí skoro všechny upomínkové předměty, které zde lze koupit, a to že kdejaký plzebej hasí cigaretu na řadrech knížny nebo řádech knížete na dně popelníku, tomuto páru — jen s 50 procenty modré krve — vůbec nepřekáží. Lze soudit, že v obchodních otázkách platí názory těch druhých 50 percent.

Turisté přijíždějí do Monaka aby shlédli krásnou přímořskou krajinnu, změnu stráži před knížecím palácem, směs stavitelských slohů; hliníkovou a betonovou modernu, která se všude tlačí a dnes již převládá nad slohem fin de siècle. A také aby prohráli nějaké peníze v „demokratické“ části herny, v níž sice nejsou předepsány společenské úbyty a ceny nejsou přehnané, zákazníka však obsakuji, protože grošik ke grošiku...

Splnění takového programu včetně prohlídky celého Principauté de Monaco pěšky od jedné hranice ku druhé se obvykle končí zasláním pohlednice tetám a známým s nadějí, že nám budou závidět. A když už jsme se vrátili od Středozemního moře k Visle, můžeme si celkem levně kupit v Československém kulturním středisku ve Varšavě dětskou ruletu, docela opravdickou a při vyprávění pestrých příhod z cesty dovolit svým dětem, aby nás obehrávaly.

Tímto způsobem každý může mit doma „Monte Carlo“.

Text a snímek
ROMAN WYSOCKI

POVEST NA LETO...

tal pred ním, zoskočil z koňa a nahnevané vykrikol: — Čože, starče, ty sa ma ozaj nebojíš?! — Nie veru! Bojím sa len zlých ľudí, — odpovedal starec, pozerajúc stále pred seba. — A či vieš, že v mojich rukách je tvój život, vieš, že ta môžem dať hoci na sto kusov rozsekáť, a to hneď?... Ale všetka kastelánová zúrivost bola laromná. Starec stále trval na tom, že sa kastelána nebojí...

Vtom pred rybárovým domčekom sa zjavila jeho mladá dcéra, ktorej krásu hneď upútala pozornosť kastelána a naraz sa zmenil na nepoznanie. Vrhol na dievča ohnivý pohľad a vľúdne sa pritom prihovoril rybárovi, že akú má krásnu dcéru. Potom pris-

silo, ale vyhlo sa aj odmietnutiu; požiadalo kastelána, aby mu mohlo dať odpoveď, keď vyjde nový mesiac. Kastelán pristal. Dievča chcelo získať čas, aby mohlo nahovoriť otca na útek. Lenže starec bol neoblomný.

— Nie, dieťa moje, nemôžem to urobiť za nič na svete — hovoril. — Muším tu ostat, lebo keby tu nikoho nebolo, naše rybárske práva by prepadli, dostať bi by ich hradný pán. Je moju povinnosťou ako starešiny, obetovať sa za svojich druhow, — ravel otec svojej dcére. — Budem čakať počiať budem môct, ale nedovolím, aby právo našich dedov prepadlo.

A keď vyšiel nový mesiac, dievča opäť odkázalo kastelánovi, aby čakal dalej, kým vyjde nový mesiac.

Záľubený kastelán trpeživo čakal, ale keď dostal tú istú odpoveď druhý raz, nahneval sa a prikázał sluhom, aby priviedli starca na hrad. Veril, že keď otca priviedú, aj dcéra pride za ním na hrad. Ale sluhovia sa vrátili bez rybára. — Starec sa dal prikovať ku stale pred svojou chalupou. Mohli by sme ho len tak priviesť, keby sme mu odčali obe nohy, — hovorili. — Odtnite, — zareval nahnevaný kastelán...

Sluhovia išli vykonať rozkaz, no zanedlho sa zas vrátili bez rybára. Nemohli sme ho ani teraz priviesť, lebo starca sa dal prikovať i cez pás. Mohli by sme ho priviesť len tak, keby sme ho prefali napoly, povedali kastelánu. Ten strašne rozzúrený schytal luk, vyskočil na koňa a ako šialený letel ku skale. Keď k nej privrával napäť luk a vypustil šíp. Ale namiesto hlasu starca, ozval sa ženský výkrik a mladé dievča zasiahanuté namiesto otca, so šípom v prsiach kleslo na zem. V kastelánových očiach sa zatemnilo, zmeravel, sily ho opustili, nevládal sa na koni udržať a spadol do rozvodnej Slatiny. Vlny ho odniesli a jeho mŕtvolu nikdy nenašli.

A ešte toho istého dňa i statočný starešina vypustil dušu. Umieral spokojne, lebo mohol svojim druhom odkázať, že ubránil ich práva a že sa môžu vrátiť do svojich chalúp i svojej pôvodnej rybárskej práce. Okolo Pustého hradu každú jar na lúkach rozvoniacajú naširoko konvalinky. Povráva sa, že je to vraj na pamiatku statočného starca i jeho dcéry, ktorá kam vo výročie svojej smrti kročí, všade rozkvitajú konvalinky...

PREKLAD v HAVLÍČKOVÝCH BÁSNÍ

Jedným z náležavých úkolov v naši zájemnej kultúrnej výmene je seznamovať čtenáre s najlepšími diely mýlosti a zároveň sledovať aktuálni dňí. Není vždy snadné plniť tento úkol, zejména když si uviedomíme, jak rychle se rozchádzí dobrá literatúra, jak je stále nedostatek dobrých prekladov. Od počátku sedmdesátych let v česko-slovensko-polské literárnej vzájemnosti lze sledovať kvalitatívne nový jav: totiž dúraz se klade na systematicnosť, na prisvojovanie skutečných hodnot a na citlivé zaplnovanie „bílých miest“ na mapě literárnych prekladov.

Z polské strany se tohto úsilia velmi aktivně účastní skupina mladých tvůrců, vesměs odchovanců univerzitní bohemistiky a slovakistiky, ktorí si za cíl vytáhli púsobit ofenzívne a také promyšlené, získávať nové milovníky poezie, prózy a dramatu. Připomeňme alespoň některá jmena: Jacek Baluch, Witold Nawrocki, Edward Madany a Józef Waczków. A práve poslední z jmenovaných je autorem nového výboru básni Karla Havlíčka Borovského s názvem Tyrolské elegie (Biblioteka Poetów PIW, Varšava 1976, stran 142). Sluší se připomenout, že týž překladatel v téže sérii v roce 1971 vy-

dal překlad Máchova Máje a v roce 1973 Sládkovičovy Maríny, jak se o tom svého času psalo v Živote.

Volba Havlíčkových básní není jisté náhodná. Je to jedno z tých bílých miest, jež v nových sociálnych a společenských souvislostech nemohou zůstat nezaplňena. A že si překladatel a vydavatel pospíšil s vydáním Tyrolských elegií právě na tento rok, není jisté také náhodné, neboť v ném slavíme dvojí havlíčkovské jubileum — 155 let od narození a 120 let od smrti. Za tretí, tvorba tohto neohrozeného vlastence, bojovníka, buditele, novinára a básnika patrí nesporne k nejvýstřímnějším hodnotám česko-slovenského kulturního dědictví. Jeho význam pro polské povědomí vznášt, připomeneme-li, že Havlíček byl překladatelem Mickiewiczovým, že dobře znal polskou literaturu a zjevně sympatisoval s polským radikálním a revolučním hnutím. Představoval v českém tábore pokrovkové křídlo slavjanofilství, sympatizující s národně osvobozenecíkými snahami Poláků, s jejich neorozíreným bojem za státní samostatnost.

Havlíčkovo básnické dílo je nelehkým překladatelským oříškem. Celé vyvěrá z národních a lidových pramenů, je prostořepeno zpěvnou lehkostí, jadrným jazykem a břitkou kritičností, zejména v epigramech. Waczków pojhal do svého výboru tři základní básnické skladby, a to Tyrolské elegie, Křest svatého Vladimíra a Krále

Lávru, dále pak epigramy, různé básně a další drobnější verše. Snažil se o to, aby zůstal maximálně věrný originálu, zejména pak aby udržel významovou sevřenosť a jednoznačnost Havlíčkovy básnické dikce. Vcelku se mu to výdařilo. Jeho překlad vyniká zpěvností, hovorostí, expresivitou a emocionálností tam, kde je pro to funkční odůvodnění. Básně Havlíčkovy ve Waczkowově zpolštění se čtou plynule, mají potřebnou zpěvnost a naléhavost. Waczkowovo mistrovství se zejména projevuje ve třech poemách, ač i v drobnějších skladbách, epigramech a aforismech se zračí usilovná snaha být věren originálu.

Vydání polského výboru Havlíčkova básnického odkazu je velkým přínosem pro naši kulturní významnost. Potvrzuje jak výzrlost překladatele, tak rovněž koncepčnost ve vydávání našej poezie v Polsku. Proto právem si toto činnost zaslouží mimořádné ocenění.

jd

SLOVENSKÝ BIOGRAFICKÝ SLOVNÍK

17. marca 1976 začali práce na slovníku ustanoveném 11-člennej Hlavnej rady SBS, na čele s hlavným redaktorom, predsedom Mati-

ce slovenskej, národným umelcom Vladimírom Mináčom. Sú v nej prední pracovníci ÚV KSS, ministerstva kultúry Slovenskej socialistickej republiky, Slovenskej akademie vied a Matice slovenskej.

Slovenský biografický slovník má vyjdi v dvoch formách. Prvou bude 2-zväzkový Malý slovenský biografický slovník, ktorý vyjde v roku 1980. Bude obsahovať miniheslá so základnými biografickými údajmi o osobnosti: priezvisko a meno, odbery, v ktorých osobnosť vynikla, úplné dátá a miesta narodenia a úmrtia, citácie diela podľa slovenskej národnnej bibliografie. Druhý — desaťzväzkový Veľký slovenský biografický slovník s podrobnejšími heslami by mal vychádzať v r. 1981—1990, postupne každý rok jeden zväzok. Veľký Slovenský biografický slovník bude otvoreným dielom nielen kvôli dodatkom, ale predovšetkým kvôli pokračovaniom; veľ každá generácia, teda i budúce, budú mať svojich reprezentantov. Tieto nové zväzky by mali vychádzať každých 25 rokov.

Slovenský biografický slovník bude obsahovať 20 tisíc hesiel osobností od Veľkomarskej ríše do 31. 12.1975.

Matici slovenskej, vydavateľovi SBS a všetkým, ktorí pracujú na tomto veľkolepom encyklopédickom diele, želáme veľa úspechov a vytrvalosti.

POVSTÁNÍ

Pomalu nabíjel
vlekovleký čas
do nebe až rostly
šeptaly Co a jak
listnáče čekání

Zakukala kukulienka
slobodienka

Moréna hněvu
orly blesky křížovaná
rakovově zbarvená
drala úbočí
Časován byl čas

Volala Banská Bystrica
Teplaly knoflíky přijímačů
(...)

LETO

V agátoch západ zhasol,
do vlasov spŕchla vôňa líp.
Tep zeme vniká do lona,
pod' ohne zapálit!

V odlesku strieborných vln
na dlani chvie sa divý mak.
Do očí napadalo hviezd.
Oh, pod' sa podívav!

Tiché svetlo sa bliží
v malej svätojánskej muške.
Pod' ustlať roztulaným snom
v materinej duške!

MASA HAL'AMOVÁ

slovník Života
(24)

POESKY

podzegacz
podszewka
podszycie
stra-
cić
stragan
użytkowanie
przewóz
ruch
ruch jałowy
ruch
kołowy
ruch
uliczny
ruch robotniczy

ruchawka
ruchliwość
ruchomość
zamieszanie
brak

sprzedawać
sprzedajeć
przekazać
zapłacić
pokryć
przeplacić
przepłacać
suma

SLOVENSKY

štváč
podšívka
lesný podrast
prerobiť,
premárnit
krám
prevádzka
prevoz
ruch, pohyb
beh naprázdro
cestná
doprava
pouličná
premávka
robotnícke
hnutie
nepokoje
pohyblivosť
movitosť
zmätok
a) nepodarok
b) nedostatok
c) vada, chyba

predávať
predať
odovzdať
zaplatiť
uhraďť
preplatit
preplácať
sumu

ČESKY

štváč
podšívka
lesní porost
ztratit,
promarniť
bouda, krám
provoz
ruch, pohyb
běh naprázdro
silniční
doprava
pouliční
provoz
dělnické
hnutí
nepokoje
pohyblivost
movitost
neklid, zmatek
a) zmetek
b) nedostatek
c) vada, chyba

prodávat
prodáť
předat
zaplatit
uhradit
přeplatit
přeplácat
částka, suma

częstka

robi-
grosz
realizować
robić coś
przewodzić
przewozić
przera-
biać
pigwa
pijacyna
pijać
pijany
pil-
nie
no
piłsny

prodávat
prodáť
předat
zaplatit
uhradit
přeplatit
přeplácat
částka, suma

čast, čiastka

špekulant,
kšeftár
uskutočňovať
robiť niečo
prevádzkať
prevážať
prerábať,
prepracovať
gdúfa
pijan, ožran
pijať
opity
súrne,
naliehavo
bezodkladne,
ihned,
pisť

prodávat
prodáť
předat
zaplatit
uhradit
přeplatit
přeplácat
částka, suma

částka, část

spekulant,
lichvář
uskutečňovať
provádēt něco
převážet
převážet
předělávat,
prepracovávat
kiloule
piják, ožrala
pít

prodávat
prodáť
předat
zaplatit
uhradit
přeplatit
přeplácat
částka, suma

ĽUDIA
ROKY
UDALOSTI

AUGUST — SRPEN

1.VIII.1291. Proklamovanie Švajčiarskej konfederácie.

1.VIII.1696. Narodil sa Prokop Diviš, český vedec, fyzik, vynálezca hromozvodu, (um. 21.XII. 1765).

1.VIII.1926. V Harende pri Poronine umrel Jan Kasprowicz, básnik, dramatik a prekladatel, po predný reprezentant Mladého Poľska. V Kasprovicovej vile na Harende, kde básnik býval od r. 1924, sa nachádza múzeum venované jeho životu a tvorbe (nar. 12.XII.1860).

1.VIII.1944. Vo Varšave na rozkaz najvyšších vojenských a politických činiteľov Krajinskej armády vybuchlo povstanie proti nemeckým okupantom. Rozhodnutie o začiatí povstania schválila emigrančná vláda v Londýne. Povstanie malo spôsobit, aby sovietske vojská a Poľskú ľudovú armádu pred vokročením do Varšavy postaviť pred hotovým faktom. Avšak Povstanie sa zmenilo na veľké vlastenecké hnutie obyvateľstva Varšavy. Do boja sa zapojili ozbrojené jednotky AL, RPPS, KB. Z Pragi — pravobrežnej štvrti Varšavy, sa usilovala príslušník povstalcov na pomoc 1. armáda poľského vojska, ktorá organizovala výsadky v oblasti Žoliborza a Czerniakowa. Vo Varšavskom povstani bojovala aj čata Slovákov 535, ktorú utvoril ilegálny protifašistický Slovenský národný výbor, založený vo Varšave v r. 1942. Nerovný boj povstalcov s prevažujúcimi silami nepriateľa sa skončil po 63 dňoch hrdinského boja.

5.VIII.1895. Umrel Friedrich Engels, klasik marxizmu, spolupracovník K. Marxa (nar. 28.X.1820).

6.—7.VIII.1961. Odpálenie sovietskej kozmickej lode Vostok-2 s Hermanom Titovom na palube, ktorý ako prvý niekol'kokrát obletel zemeguli a zdolal trasu ok. 700 000 km bez pristávania.

9.—13.VIII.1976. V Toruni sa bude konať IV. svetový kongres sociológie vidieka.

13.VIII.1871. Narodil sa Karol Liebknecht, významný činiteľ nemeckého robotníckeho hnutia, spoluzakladateľ Komunistickej strany Nemecka a zväzu Spartakus (zavraždený 15.I.1919).

14.VIII.1431. Vítazstvo husitov v bitke s križiacou výpravou pri Domažliciach.

14.VIII.1866. Umrel Karol Kuzmány, slovenský básnik a predseda Matice slovenskej (nar. 16.XI. 1806).

17.VIII.1916. Umrel Svetozár Hurban-Vajanský, slovenský básnik a realistický spisovateľ (nar. 16.I. 1847).

21.VIII.1941. Sovietske vojská zastavili nápor hitlerovskej armády pod Leningradom. Začiatok hrdinských 900-dňovej leningradskej obrany.

22.VIII.1891. V Prahe zomrel významný český realistický básnik, spisovateľ a novinár Ján Neruda, ktorý patril medzi klasikov českej literatúry, spoluzakladateľ a predseda Spolku českých žurnalistov (nar. 9.VII.1834).

23.VIII.1851. V Hronove pri Námestove sa narodil Alois Jirásek, významný český realistický spisovateľ, tvorca českej historickej beletrie. Vo svojich románoch uzavrel celé tisícročné pásmo českých dejín, od myticky počiatkov cez husitskú dobu až po české národné obrodenie (um. 12. III.1930).

23.VIII.1976. Deň poľského letectva. Výročie prvej leteckej bitky 1. stíhacieho pluku „Warszawa“, utvoreného na území ZSSR.

25.VIII.1891. Narodil sa Gustaw Morcinek, poľský spisovateľ spojený so Sliezskom (um. 16.V. 1963).

28.—29.VIII.1976. Sviatok Trybuny Ludu, orgánu ÚV PZRS.

30.VIII.1546. Narodil sa v Prahe významný český historik a vydavateľ Daniel Adam z Veleslavína, majster pražskej univerzity (um. 18.X.1599).

29.VIII.1944. Začal sa ozbrojený boj slovenského ľudu — Slovenské národné povstanie. Do konca augusta povstalci a partizáni opanovali takmer celé Slovensko okrem niekoľkých oblastí na západnom a východnom Slovensku. Strediskom SNP sa stala Banská Bystrica, kde sídilo vojenské vedenie odboja a Slovenská národná rada, ktorá 1. septembra prevzala všetku moc na obnovenom území Československej republiky. Vedúcou politickou silou na povstaleckom území bola Komunistická strana Slovenska. Výkonnými orgánmi v obciach a mestách boli národné výbory. Základom bojovej organizácie povstania boli partizánske bojové zoskupenia, jednotky a útvary pravidelnej slovenskej armády doplnené mobilizovanými záložníkmi a dobrovoľníkmi (I. čs. armáda na Slovensku) a četníctvo. Povstanie posilnilo ozbrojené sily I. čs. stíhacieho leteckého pluku zo ZSSR a II. paradesantná brigáda, ktorá prišla na povstalecké územie priamo z bojov v karpatsko-duklianskej operácii. V polovici októbra, keď Nemci nasadili proti povstalcom nové prevážujúce sily, povstanie bolo začlenené do hôr, kde partizánske oddiely kládli hrdinsky odpor nacistickým okupantom až do spojenia s oslobodzujúcou Sovietskou armádou. V boji proti fašizmu v Slovenskom národnom povstani a v partizánskom boji po boku Slovákov bojovali Česi, sovietski partizáni, Poliaci, Francúzi, Bulhари, Maďari a príslušníci iných národov. V Slovenskom národnom povstani, v paradesantnej Jefremovej brigáde, I. československej armáde, partizánskych oddieloch a v iných vojenských útvarech bojovali aj naši krajania so Spiša a Oravou. Mnohí z nich položili životy za slobodu.

ORAVSKÉ SPOMIENKY

IA VOJNU...

JÁN KOVALÍK

lesla bezvedomi
a tak nešťastní
alej, vyzádzaní

ním pripojili ďalších z Podvlnka,
oravských dedín.
putovali do Trste-
o vlasti.

ili všetci. Vedeli,
iž z prvých rukou
pol roka mnoho.
Ani tých nečakal
yri mesiac jeden
rátov napsal, že
ho vraj v Karpat-
rebovali bodákom.
ov, a e aj tisice
a synov, ako aj
ch národností. Aj
vali svojich mužov
i isto rinútili bo-
v tejto stranej a

rukou mladých
a iné orav-
jaci začali re-
y, jazvice, vozy
dom dom niečo
dobok, zhabalí
medené predmety
i dediny. Tak ako
domoch sa opäť
horekovanie žien,
že už naozaj ne-
je. Zubrický notár,
ký, snažil sa ženy
ic ich, že predsa
dobytk na obži-
v. Neupochodil.
areštom za uráž-
a jeho úradníkov

r ajo boženíkom
chlapov, aby išli
zarekvorané ko-
bol hromadený
i tak prežalostne
dam, že by sa aj
zachvádlo od žiaľu.
t, pravdaže, stari
avacie listky na
Kubina sa mali
prešiel deň dva,
ac, ale žiaľen sa
o vojne, v roku
ostali nazíve, vrá-
na chlu k Jan-
tka, kde prečítala
i, vyzkala more
lievala. Otec, ktoré
olakat nevedel, ale
skosil. Začal chor-
aj róprávateľ pre-
nachstané tenky
dom, no teraz

Oravec, ok. 1848–50, akvarel Petra E. Bohuňa.

KONGRES „VĚSTCŮ“

V hlavním městě Kolumbie Bogotě se konal před časem první světový kongres věstci, čarodějnici a vůbec všech těch, kteří se cítili obdarování zázračnou mocí. Shromázdily se na něm dva tisíce účastníků z předadvaceti zemí což názorně dokazuje, že lidé tohoto druhu ještě nevymřeli.

Bogota se tak změnila v Babylon, kde se ozývala směsice různých jazyků, hýry barvy kostýmu a jeden přehlušoval druhého, kde nechyběla ani přehlídky čarodějných rezkvizit a jarmark, jaký se hned tak snadno nevidí. Jeden podnikavý obchodník tady rozprodal 47 000 košťat. Byl samozřejmě spokojen, ale zase ne přespříli, protože mu zbylo tři tisíce kusů. Kdo si radil: Darujte je nejvzteklejším ženám na světě! Obchodník se zachmuřil a zavrčel hlavou. „Darovat?“ řekl. „Ani nápad. Tohle je, pane, tuze cenné zboží.“ Jakýsi Yu Wang

z Hongkongu, mladý podnikavec, který se prý důvěrně zná s Brigitou Bardotovou, nabízel vodu údajně ze sedmi moří, jejíž pomocí se do vás zamíluje každý, na koho si vzpomenete. O tom, že na Brigitu Bardotovou tentle tekutý zázrak nezabral, Yu Wang pochopitelně nevykládal.

Jeden mág z Haiti doporučoval vyhánět zlé duchy skokem přes zapálenou tyč. Škemral, aby si nějaký dobrovolník vyzkoušel tento zaručeně účinný postup sám na sobě, leč nepřihlásil se nikdo. Vyskytl se zde i takový čaroděj, který velice hlasitě vytruboval, že pomocí svých pomůcek — matčinou čelistí a dvěma zuby dítěte — rozežene mraky nebo přivolá déšť, rozpustí mlhu nebo ji hravě vykouzlí. Nabízel své služby kdekoliv. „Volá snad vaše vyprahlá půda po osvěžujícím dešti?“ vykřikoval. „Postarám se o to, aby přšelo. Ze vás vaše láska zradila a vyjela si na výlet s jiným či jinou?

Sešlo na ně průtrž mračen. Cože, že váš politický odpůrce zrovna řeční pod širým nebem a snaží se vás okrást o voliče? Zařídím všechno potřebné, ve chvíli se strhne krupobití...“ Byla tu i taková esa, která prorokovala nejrozličnejší katastrofy, vzestup a pád četných veřejných činitelů, pokles akcí atd.

V ANGLII A VE SPOJENÝCH STÁTECH filmové hvězdy pojíšťují svá poprsí a řasy a hudebnici ruce. Jsou však ještě neobvyklejší druhy pojíštění. Jedna paní z Londýna se pojistila proti případu „utržení“ satelity a spadnutí na její hlavu. 200 Angličanů se pojistilo proti nešťastné lásku. Jeden Američan, jejž opustila manželka se pojistil proti jejímu návratu.

už boli zbytočné. Preto ich odovzadal na výstavbu obecného domu, ktorý vtedy volali aj roľníckym krúžkom. Hodno poznamenať, že všetci, čo sa na výstavbe najviac podieľali budúto materiálom alebo prácou, stali sa spolumajiteľmi domu. Avšak ako sa neskôr ukázalo, nikto z nich nemal, žiaľ, z toho žiadnen osoh. Dnes je v tomto dome obecná klubovna a obchod s miesaným tovarom. Jankov otec už nevyzdravel. Smútok ho zožíeral stále viac a do roka aj zomrel.

Na jeseň roku 1919 sa zubrickí chlapia začali vracať z vojny. Vrátila sa však ani nie jedna tretina. Celi doraní, zmrzačení a vysilení, neraz s príznakmi nákalivých, nevyliečených chorob. V dedine bol hlad a bieda. Neobrobená pôda, ako aj veľká suchoha v predehádzajúcom roku spôsobili stratu krmovín a teda aj masové hynutie stafku. V celej obci bolo iba osem ošípaných. K tomu sa ešte začali šíriť rôzne nákalivé choroby, najmä španielka. Ludia sa liečili cesnakom alebo pálenkom, za ktorú však bolo treba drahou platíť. Mnohí sa tak zadlhali u zdierajúcich obchodníkov a krémárov, že vysli úplne na mizinu. Napriek liečeniu aj tak veľa ľudí pomelo.

Jedného dňa sa v Zubriči naraz ozvali hlasné výkriky: — Ludia, radujte sa, nastala sloboda! Už máme svoju vlast! Volali to bývali vojaci, ktorí sa práve vrátili z vojny. A veru, najprv sme sa ocitli v novovzniknej slobodnej Československej republike a potom sa naša časť Oravy našla v Poľsku. Vracajúci sa vojaci — to už boli úplne iní Ludia. Zmizla bez stopy ich dňana bezradnosť, nevedomosť a pokora. Boli to Ludia, ktorí vo svete všeľito videli a skusili, uvedomeli a plní odporu voči krvide a spoločenskej nespravidlivosti. Ich hnev sa pretalo obratiť najmä proti dedinským krémárom, obchodníkom a iným priživníkom, ktorí nemilosrdne zdierali chudobný vidiecky Lud. Svojich synkov vedeli ochraňovať pred vojnou, a keď sa na vojnu aj dostali, tak sa z nej vrátili skoro všetci, nielen celí a zdraví, ale aj dobre vypasení. A tak nečudo, že Oravei, keď sa dočkali slobody a keď im zasvitala iskrica naděje na lepší život, začali týchto miestnych vykorisťovateľov vyháňať z dedín aby neostala po nich ani stopa.

Podobný osud stihol aj zubrického notára (ba aj notárov z iných obcí), ktorý fažko ukrixdil nejednú rodinu. Nahonobil si veľký majetok o.i. za reklamovanie chlapov z vojny. Bral všetko — slepky, husí, ošípané, peniaze. A keď niektorú rodinu už dočista olúpil, že nemala čo do úst vložiť, chlapci z týchto rodín sa aj tak

nevylí vojenskej službe. Prišli žandári a nasilu ich odvliekli. Niekoľkých mladých mužov vyreklamoval pod podmienkou, že mu postavia dom. Tí začali zvázať z vlastných lesov drevo a iný stavebný materiál a za dva roky mu aj vybudovali veľký, prepychový dom. No len čo sa notár doň nastaňoval, hneď poslal týchto chlapov slúžiť za cisára pána. To je iba niekoľko príkladov notárovej nespravidlivosti, za čo ho jednako stihla zaslúžená odplata. Chlapci mu dali riadnu pričku a hodili ho do rieky. Cítiac sa ohrozený na živote ušiel zo Zubriče. Odvtedy už na Orave nebolo notárov.

Ako som už spomínal, hneď po vojne bola na Orave veľká bieda a hlad. Nebolo čím obrobiť pôdu a nebolo ani čo zasiať. A práve vtedy prišla pomoc z Československa, odkiaľ poslali na Oravu osivo, dodávky jačmeňa, kukurice, fazuľa a chrahu. Mnohí krajania, ktorí sa kedysi z Oravy odsťahovali, urobili zase zbierku šatstva a obuví, čím tak tiež pomohli zúboženým Oravcom. Hlad prestal hrozit. Život sa pomaly vrátil do starých kolají. Na naše dedinky prišli slovenskí učitelia, ktorí učili deti a svojimi radami pomáhali aj roľníkom.

Orava sa začala rozvíjať. Mladí dorastali, polia boli obsiate a na pastvinách sa opäť ozývali veselé spevy pastierov pasúcich krav. Avšak spomienky na ukrutnosti vojny a mnohých padlých boli ešte čerstvé. Preto dospelí nedovoľovali mladým verejne sa zabávať, aby vraj za to neboli potrestaní novou vojnou. No mládež sa vedela aj tak vynájsť. Vtedy sa totiž vypásalo na spoločných pasienkoch a tak sa stávalo, že na jednom mieste sa neraz zíšla veľká skupina pastierov a pastierov. Je teda samozrejme, že si spoločne zaspievali, vyprávali si staré povesti, ba si aj zatancovali za zvukov písťaliek, ktoré šikovní chlapci vyrezávali z vŕbovového prútia.

Som presvedčený, že na Orave žije ešte dnes hodne ľudí, ktorí sa na tieto ľažké vojnové časy dobré pamätajú. Dúfam, že toto vyprávanie im pripomene obdobie ich mladosti, keď za kraje chleba museli veľmi ľažko pracovať. Zase mladých nech aspoň čiasťočne oboznámi s veľkým utrpením a nespravidlivostou v týchto pohnutých rokoch prej svetovej vojny, aby si ešte lepšie uvedomili, koľko bolo treba zmeniť a akú ľažkú cestu prekonáť k dnešnému mierovému a blahožitnému životu.

Spracoval:
J. SPERNOGA

úspěchu je třináctka. Jméno divadla se skládá z třinácti písmen a také název každého nového programu musí se skládat z třinácti písmen.

CITÁT. „Nejsem stavu definovat slovo přítel“ — Franz Josef Strauss, předseda CSU v interview pro „Welt“.

KDYŽ SE VYHŘÁ LOS na nevhodné loterie, nutno rezignovat z výhry. Musel tak učinit pastor Woller, ktorý vyhrál veľkou reklamnú cenu autoservisu v Barnsley (Vel. Británie), protože prémia byla večere v elegantnej restaurácii s hezkou modelkou.

KDE SÚ NAŠE SÚBORY?

PRIVAROVČANIA NA DETVE

Bohatá je tradičná ludová kultúra Detvy a jej okolia vo Zvolenskom okrese na Strednom Slovensku. Veľa zvykov sa spájalo s duchovným životom tunajšieho ľudu, usaného v početných údoliach a kotlinách pod svahmi legendárneho vrcholu Poľany, obkoleseného rozsiahlym vencom pohorí a hlbokých lesov. Prispôsoboval sa svojprázneemu terénu, ktorý mal vplyv na zamestnanie, ale aj na ludovú tvorbu Podpoliancov, ktorí väčšinu roka trávili vonku v prírode a boli od nej závislí. Hlavným ich zamestnaním bolo poľnohospodárstvo, spracovávanie dreva, chov hospodárskych zvierat a pastierstvo. Napriek tvrdému životu a trpkým osudným skúsenostiam mnohých generácií, ktoré sa tu vyštrediali, a možno aj preto ľud spod Poľany si vedel zachovať cit pre krásu, veľké hudobné, spevácke a tančené nadanie a veselú povahu. Inšpiroval mnoho slovenských básnikov, spisovateľov, umelcov a naopak, ich tvorba prispevala dotváraniu svojprázneho folklóru a charakteru Podpoliancov.

Najväčšej obľube sa teší piesňová tvorba tohto kraja, ľudové piesne, melodie fujár a pišťal, typické detvianske tance, v ktorých sa nachádzala mnoho citu, lásky, ale aj zábavy. Ožívajú najmä každý rok na Podpolianských folklórnych slávnosťach na Detve pod Poľanou. Slávnosti sa konajú už jedenásť raz a po treći raz sa na nich stretávajú folklórne súbory Slovákov žijúcich v iných krajinách, v tom aj našej krajankej organizácii — Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku.

Pripomeňme, že pred dvomi rokmi sa podpolianských slávností zúčastnil folklórny súbor Obvodného výboru KSČaS na Orave. Pred rokom bol na Detve obvodný súbor zo Spiša, zložený zo súborov miestnych skupín v Novej Belej, Krempachoch a Jurgove. Tento rok opäť prišiel rad na súbor piesní a tancovor Oravského výboru Spoločnosti. Spolu s ním, v súlade s rozhodnutím predsedníctva ÚV a Oravského výboru, na Detve mala vystúpiť tiež kapela miestnej skupiny v Pravarovke. Žiaľ, oravský súbor piesní a tancovor nemal pripravený program na žiaducej úrovni, a nemohol prijať pozvanie Matice slovenskej na Podpolianské slávnosti. Ukázalo sa, že aj ostatné folklórne súbory našej Spoločnosti a to Obvodný na Spiši, kacviňsky a nedecky, vraj taktiež nemali pripravený program na patrnej úrovni, aby mohli nahradiť oravský súbor. Teda z celého kultúrneho hnutia Spoločnosti mohli sme na Detve ukázať jedine privarovskú kapelu so sólistami. Je to naozaj skvelá hudobná skupina, ktorú poznáme pod menom Vengrínovcov od mena jej zakladateľa. Môže vystúpiť za každých okolností a

všade si získať vreľý potlesk. Ale kde sú ostatné súbory? Veď o tom, že nás súbor pojde na Detvu sme vedeli už pred mnohými mesiacmi. Rovako sa o tom aj na plenárnom zasadnutí ÚV KSČaS vo februári tohto roku. Je to pálčivá otázka, na ktorú si musíme odpovedať. Z tejto situácie treba vyvodiť dôsledky, aby sa nám v budúcnosti nezopakovala. Veď sme radi z účasti našich súborov na kultúrnych podujatiach na Slovensku, je nám potrebná aj pre rozvoj našej kultúrnej pôsobnosti.

Podpolianské trojdňové slávnosti sa podľa programu začali 9. júla t.r. Zo zahraničia učinkovali krajančí súbory z Juhoslávie, Rumunska, Maďarska, Holandska, Rakúska a sólisti z USA. V rámci festivalu sa konajú aj výstavy Ludového umenia, výstavy maliarstva, sú organizované súťaže tvorcov, hry na ludových umeleckých nástrojoch a iné podujatia. Tu na malé vysvetlenie našim čitateľom, ktorí podobne ako v minulých rokoch, mohli by sa opýtať našej redakcie, prečo neprinášame fotoreportáže z Podpolianských slávností. Detvianski organizátori, ako nám vysvetľovali krajančia z Oddelenia pre zahraničných Slovákov MS, vo svojom programe nepredvídajú účasť na slávnosťach redaktorov krajančej tlače.

Tento rok z Juhoslávie prihlásili svoju účasť na detvianskych slávnosťach dva súbory a to: Slovákov z Vojvodiny a Čechov z Daruvaru, keďže žijú tam obidve tieto národnosti. Podobne je tomu u nás. Aj naša Spoločnosť zoskupuje slovenských a českých krajanov, ktorí vyvijajú kultúrnu činnosť. Vytvorili sme už tradíciu spoločných kultúrnych podujatí. Neraz súbory našich českých krajanov boli medzi slovenskými krajanmi a naopak, súbory z Oravy a zo Spiša viackrát vystupovali v českých strediskach. Spoločné vystúpenia jedných a druhých súborov mohli sme ukázať aj našim hosom z Československého ústavu zahraničného a Matice slovenskej, ako to bolo pri priležitosti osláv 25. výročia KSČaS v Zelove. Je preto zahodno zamyšľať sa a napovedať organizátorom Podpolianských slávností či by sme, podľa vzoru krajanov z Juhoslávie, nemohli na Detve ukázať po pri slovenských aj českých krajančí súbory z Poľska.

A. CHALUPEC

ZÁJEZD DO ČSSR

Ve dnech 24. až 30. června t.r. se uskutečnil zájezd krajančí dětí ze Zelova a Kucova do Československa. Celkem se zájezdu zúčastnilo 38 dětí a 5 dospělých, z toho 31 dětí ze Zelova a 4 doprovázející a 7 dětí z Kucova s jedním dospělým.

A tady, v Neratovicích, jsme byli ubytovaní

Ze Zelova se odjelo 23. června večer autobusem do Lasku a odtud vlakom do Je-

leni Góry, kam jsme přijeli v šest ráno 24. V osm pro nás přijel autobus z Prahy se zástupcem Československého ústavu zahraničního krajančího Milánem Hrušou, který pak byl našim průvodcem. První zastávka byla v městě Neratovice, kde jsme snídali oběd a ubytovali jsme se v Kulturním domu ROH Spolana. Trochu jsme si odpočinuli a už byla večeře.

Druhý den, 25. června, jsme hned po snídani odjeli do Prahy na prohlídku Hradčan. V hotelu Savoj, kde jsme obědvali, jsme se setkali se zástupci ČSÚZ v čele s předsedou krajančím Miroslavem Holubem. Členové zelovských souborů pak zapívali české písničky a sklidili velký potlesk. Odpoledne jsme si prohlédli památky národního psemnictví a vrátili jsme se do Neratovic na večeři a nocleh.

Dne 26. června jsme se spočítaly s krajančí redaktorkou Hanou Vondráčkovou setkali s předsedou MNV s. Slaninou, který nás seznámil s historií města a také hovořil o rozšíření neratovicích závodů a o nové výstavbě, při níž pracovali polští inženýři a dělnici; dosud jich asi tisíc bydlí v Neratovicích a pracují v místních chemických závodech Spolana. Město má celkem 16 000 obyvatel. Autobusem městské dopravy jsme pak zajeli do Mělníka a prohlédli jsme si město s jeho památkami. Po večeři v Neratovicích jsme měli volný čas.

Příštího dne hned po snídani děti s krajančím Honzálem z ČSÚZ a krajančí Smetanovou ze Zelova odjeli autobusem do Prahy a čtyři zástupci KSČaS — Jan Novák, Waclaw Luščinský, Eugeniusz Zaunar a Edmund Pospišil, jsme se setkali na lodi Děvín na Vltavě s krajančími zájezdy z Ameriky, Jugoslávie a Rakouska. Bylo nás asi tri sta. Setkání se protáhlo do večera a společně s mládeží jsme se vrátili do Neratovic.

28. června jsme s krajančím Honzálem jeli autobusem do Marináských Lázní; poobědvali jsme v restauraci Krkonoše asi 3 km za městem a odjeli jsme do Karlových Varů. Po prohlídce jsme odjeli domů do Neratovic.

29. června jsme před polednem odjeli do Prahy, kde v hotelu Savoj byl uspořádán oběd na rozloučenou se zástupci ČSÚZ. Pak jsme v obchodním domě nakoupili a večer jsme opět odjeli do ubytovny.

30. června jsme vstávali brzy ráno; již ve 3,45 hod. jsme odjeli autokarem k hranicím a odtud v 8,75 z Jelení Góry vlakom do Lodže. Večer jsme byli doma. Zájezd byl nádherný a naše dojmy nezapomenutelné. Z celého srdce děkujeme předsedovi Československého ústavu zahraničního krajančího Milánovi Holubovi a jeho spolupracovníkům za pozvání, za péči již nám věnovali a také šéfredaktoru Života krajančího A. Chalupecovi za pomoc poskytnutou při organizování zájezdu. Ještě jednou srdečné díky.

Za OV KSČaS v Zelově JAN NOVÁK, předseda W. LUŠČINSKI, tajemník

Zubrická kapela v kruhu svojich obdivovateľov (zľava doprava): Ferdinand Biel, Lukáš Mastela a František Vengrín, ktorý zastupuje nemocného Andreja Mastela.

Foto: St. Wdowiński

ZUBRICKÁ KAPELA ODMEŇENÁ

Už po piaty raz boli udeľené Umelecké ceny Hlavnej správy RSW „Prasa“ ľudovým umelcom, ktorí sa mimo ďalšie zaslúžili o rozvoj poľskej kultúry. Medzi tohtoročnými laureátmi je aj kapela miestneho Zvázu Podhalanov z Hornej Zubrice nazvaná Oravská hudba, ktorá členmi sú krajančí: Lukáš Mastela — primáš, Ferdinand Biel (druhé husle) a Andrej Malysa (basa). Sú to muzikanti, ktorí od najmladších rokov vyhľávajú na svadbach a zábavách, ako aj na rôznych verejných slávnosťach a iných podujatiach. Dušou tejto kapely, ktorá

pred niekoľkými rokmi pôsobila pri Miestnej skupine našej Spoločnosti v Zubrici, je 76-ročný Mastela, ktorého v rodnej Dolnej Zubrici vola jú Sabalom. V pamäti tohto znameniteho muzikanta, ktorý žije húdbou a pre húdbu, sa zachovalo prekvapujúco veľa starých oravských melódii.

Umelecké ceny odovzdali laureátom na stretnutí v redakci Chlopskej Drogi šéfredaktor Mieczysław Rógošiak, za účasti zástupcov Oddelenia kultúry ÚV PZRS a ministerstva kultúry a umenia. Blahoželáme zubrickým laureátom.

což prinieslo zisk milión čtyři sta tisíc zlatých. Na schízi se projednávaly otázky zásobování města a výstavby obchodního domu, která rychle pokračuje a lze očekávat, že bude ukončena v červnu příštího roku. Celkový náklad bude činit 10 milionů 100 000 zlatých. Dále bylo rozhodnuto, že nákladní vaha bude ve Wylęgierzově instalována ještě v letošním roce.

U příležitosti 54. výročí práce Družstva byla v Kulturním domě Zelovských bavlnářských závodů uspořádána slavnostní akademie, již se kromě družstevníku zúčastnil poslanec B. Cieniewski, první tajemník MV a OV PSDS J. Tosík, náčelník města a s družstvem obcí S. Baranowski, jeho zástupce Radziejewski, předseda Oblastního družstva „Zelowianka“ J. Flejszman, ředitel Družstva zemědělských kroužků M. Skalecki, místopředseda Obecního družstva J. Wlaźlik, tajemnice Demokratické strany Z. Jaworská a další. Předseda „Zelowianky“ ve svém referátu zdůraznil význam Dne družstevníků, který se slaví vždy první neděli července.

V závěru akademie časníci vyslechli koncert, který připravilo Lodžské oblastní divadlo.

V neděli dne 4. července se v rekreacním středisku Patyki konala velká družstevní zábava, již se zúčastnili všichni družstevníci a spousta hostů.

W. LUŠČINSKI

ZELOV

Dne 11.VI. t.r. se klubovně Družstva „Samopomoc Chlopska“ konala schůze dohľadcu výboru, ktorá jsem uslyšel od krajančího Edmunda Pospišila, když jsem nedávno v Kucově hovořil s krajančími o jejich dojmech ze zájezdu do Československa ve dnech 23. až 30. června t.r. Učastníci zájezdu z Kucova

ROZHÝBAŤ DIVADELNE KRÚZKY

Uvedený dolu článok red. J. Špernogu upozorňuje na dôležitý problém. Je ním aktivizácia činnosti ochotníckych divadelných krúžkov našej Spoločnosti. Nie je to vec jednoduchá, o to viac, že tak dlhé obdobie, ktoré uplynulo od V. zjazdu KSČaS, neprineslo žiadne zlepšenie, hoci mali sa tým zaoberať Ústredný výbor a kultúrni inštruktori. Príliš malá bola tak tiež aktívita samotných výborov miestnych skupín. Domnievame sa, že tento článok bude príspevkom do diskusie, ktorá vysvetli terajšie ochabnutie a prispieje tenoraz k ozajstnej aktívite ochotníckeho divadelného hnutia KSČaS na spišských a oravských dedinkách.

O ochotníckom divadelnom hnutí v našej Spoločnosti sme už mnohokrát písali. Je to totiž oblasť pôsobnosti, ktorá má v našej krajanskej organizácii pekné, dlhodobé tradicie, a ktorá v minulosti priniesla našim ochotníkom nejeden úspech, tak doma, ako aj na Slovensku. V mnohých miestnych skupinách pôsobili aktívne divadelné krúžky, ktoré každý rok nacvičovali zo párov nových hier a predvádzali ich vo svojich i okolitých obciach, na rôznych prehliadkach, ba aj festivaloch, získavajúc si všade uznanie a zaslúžený potlesk divákov. Takéto aktívne krúžky pôsobili napr. na Spiši o.i. vo Vyšných Lapšoch, Nedeci, Kacvine, Novej Belej či Krempech, zase na Orave v Podvlnku, Hornej Zubrici, Chyžnom, Pekelníku a inde.

Každé vystúpenie ochotníkov našej Spoločnosti znamenalo veľkú udalosť v každej obci na Orave či Spiši, na ktorú sa tešili a nedočkavo čakali všetci krajania, všetci obyvatelia. Svedčilo to o veľkom záujme o tuto oblasť uměleckej činnosti, ktorá je predsa — podľa stanov — jednou z hlavných a dôležitých form kultúrnej práce našej Spoločnosti. Zároveň dokazovalo, že divadelné krúžky boli a sú potrebné našim krajanom.

Preto ani neprekvaipuje, že o divadelných krúžkoch, ich význame a nutnosti ďalšieho rozvíjania ich pôsobnosti sa najmä naposledy tak veľa hovorilo buďto počas predizjazdovej diskusie, na V. zjazde KSČaS, ako aj v pozajazdovom období. Bude zahodno pripomienut, že v zjazdovom referáte sa zvlášť zdôrazňovalo význam divadelných krúžkov v kultúrnom živote našich krajanských stredísk, keďže „... dovoľujú kultúrne sa vyžiť, prispievajú k zdomálovaniu materinského ja-

zyka a k stvárňovaniu — čo je mimoriadne dôležité — nového morálneho a spoločenského postoja...“ Mnohí krajanskí aktivisti vo svojich diskusných príspevkoch jednotne zdôrazňovali, čo ostatne našlo výraz aj v zjazdovom uznesení, že treba nielen aktivizovať prácu existujúcich krúžkov, ale aj oživiť činnosť dôvodnejších divadelných kružkov, ktoré v súčasnosti neučinkujú, aby v každej miestnej skupine existovala aspoň jedna z form ochoťnickej uměleckej činnosti.

Samozrejme nejde o to, aby existovali iba na papieri, kvôli štatistike, ale predovšetkým o to, aby aktívne pôsobili, aby boli viditeľne výsledky ich práce. Tak sa totiž stalo, — a to bol aj dôvod na napísanie týchto poznamok, — že v poslednom čase naše divadelné krúžky akosi ochabli, nevidno ich vystúpení na dedinách. Nie je ich už súčasťou, ako pred niekoľkými rokmi, ale predsa ešte dostatočne veľa, aspoň teoreticky, aby sa o nich mohlo hovoriť ako o ochotníckom divadelnom hnutí. Lenže o hnutí možno hovoriť vtedy, keď sa niečo deje, keď sa vyvíja nejakú činnosť.

Plán práce našej Spoločnosti na tento rok predpokladal o.i. zorganizovanie prehliadky divadelných kružkov zo Spiša a Oravy. Mala sa uskutočniť najprv v prvom, potom v druhom štvrtroku t.r. Lenže sa neuskutočnila, lebo žiadnen, alebo skoro žiadnen z kružkov nemal nacvičený divadelný hru. Teda zimné obdobie, kedy sa už tradične v našich polnohospodárskych obciach najživšie vyvíja kultúrny život, nebola náležite využitie v miestnych skupinách pre prácu divadelných kružkov. Síce v jednom či dvoch kružkoch nejakú hru aj nacvičili, ale to bolo všetko, na čo sa tento rok zmohli naši divadelníci.

Predsedníctvo ÚV KSČaS preložilo prehliadku a niektoré iné podujatia, ktoré sa s podobnými príčinami nekonali, na jesenné obdobie. Snáď v tomto, vari už treťom termíne sa budú môcť uskutočniť. Samozrejme, budú musieť program nacvičiť, čo v terajšom letnom období, období poľných prác, nebude ľahké a iste si vyžiada hodne úsilia. Ale neexistujú veci nemožné. Všetko sa dá urobiť, treba len trochu ochoty, elánu a pevnnej vôle. Bolo by však zahodno, aby tejto otázke venovali viac pozornosti až výbory miestnych skupín. Malí by inšpirovať divadelné kružky, povzbudzovať ich k tejto peknej, užitočnej a potrebnej spoločenskej práci a pomáhať im v riešení problémov, v organizovaní predstavení v iných miestnych skupinách a pod. Iba spoločným úsilím a angažovanosťou každého člena divadelného kružku a každého aktivistu osvetovo dospieť k výsledkom, na ktoré by naša Spoločnosť mohla byť hrdá.

Divadelníctvo a vôleč akákoľvek ochotnícká pôsobnosť vyplýva nielen z potreby, ale aj z osobnej záľuby učinkujúcich podieľať sa na danej forme ľudovej uměleckej tvorby. Mala by byť teda svojho druhu zábavou, rozptýlením, formou aktívneho odpočinku po ťažkej práci na poli či inom pracovisku. Preto malo by sa túto činnosť chápať nie ako ťažkú povinnosť, ale ako niečo, čo robíme radi, čo nám spôsobuje radosť a súčasne prináša veľký spoločenský úžitok. Sám som kedysi hrával v divadelnom krúžku a chápal som to ako milé dobrodružstvo, príjemné pobavenie. Ale súčasne mal som pocit, že to čo robím, spôsobuje radosť aj iným, pocit spokojnosti. Dodnes mám na tie roky veľmi milé, nezabudnuteľné spomienky.

Ešte jedna otázka. V mnohých miestnych skupinách, kde kedysi pôsobili divadelné kružky, žije dodnes hodne bývalých ochotníkov, neraz ešte mladých, ktorí by si iste aj dnes radi zahrali. Nebolo by teda od veci vyhľadať a pripojiť k nim ďalších záujemcov o túto prácu a obnoviť činnosť divadelných kružkov v týchto miestnych skupinách. Veľa sa už o tom hovorilo, žiaľ od zjazdu sa nič nezmenilo. Ako vieme, niektoré z kružkov prestali učinkovať iba preto, že nemali vedúceho, ktorí by viedli nacvičovanie. Kde ich hľadaj?

Nemohli by sa do toho zapojiť naši krajania učitelia? Je predsa známe, že skoro v každej obci na Spiši a Orave učí aspoň jeden učiteľ, ktorý dobre ovláda slovenský jazyk. Bola by to veľká a cenná pomoc divadelným kružkom, ktorých pôsobenosť znamená predsa taktiež významný prínos do pokladnice národnej kultúry. Je to mimoriadne dôležité najmä dnes, keď sa kladie taký veľký dôraz na aktívnu spolučasť v kultúrnom živote krajinu.

Na záver jedna pripomienka. V súčasnosti najblížím kultúrnym podujatím našej Spoločnosti budú tradičné vatre, ktoré sa majú konáť 29. augusta v každej miestnej skupine. Bude preto zapotreby, aby výbory MS im venovali náležitú pozornosť a už skôr začali prípravy k týmu pekným krajanským slávnostiam. Ide o to, aby vatrám dopadli lepšie ako vlni.

JÁN ŠPERNOGA

STRETNUTIE V KATOVICIACH

V posledný júnový piatok večer, pri príležitosti 50. narodení socióloga, krajanana dr. Juraja Sikorského, prišli k nemu na návštavu s blahoželanim krajania Knapčík, Kubík, Adamčík a ďalší, ktorí

bývajú v Katoviciach a na okoli. Návštěvníci obdivovali bohaté zbierky kultúrnych a vedeckých materiálov, umeleckých albumov Spiša a Oravy, ako aj iné zbierky týkajúce sa poľsko-československých vzťahov.

Večer ubehol vo veselej, príjemnej náladе, keď sme si spoločne zaspievali a zaspominali. Na záver stretnutia kr. dr. Juraj Sikorský navrhol, aby sme sa stretávali častejšie a podrobne, že dokedy nemáme iné krajanské sídlo, pozýva k sebe napr. každý posledný piatok mesiaca o 18.000 hodine. Stretnutie v septembri bude iste zaujímavé, keďže sa bude konať už po XII. letnom seminári slovenského jazyka a kultúry v Bratislave, ktorého sa zúčastní kr. Knapčík. Iste bude veľa otázok, zaujímavostí a zájtkov k diskusii.

Preto pozývame všetkých záujemcov o krajanské styky v Katoviciach a okoli na Francúzsku ulicu č. 15. Do-viedenia.

B. KNAPČÍK

POKLAD STARÝCH MINCÍ V ŁASKU

místní lidé je značne druhé svetové války pečlivě ukrývali. V roce 1956 přinesl do muzea v Lodži Antoni Iskierka z Lasku 123 mince, pocházející z tohoto pokladu. Nejvíce je minci polských — 85. Celkem se podařilo shromáždit 327 různých mincí. Českých minců je po doplnění dalšími nálezy 28; nutno však uvést, že byla získána sotva šestina pokladu a že české mince byly v nejlepším stavu. Můžeme tedy připustit, že ne všechny se ocitly v muzeu. Z dalších minců z pokladu byly nalezeny mj. mince krále Štěpána (1000—1038), Knuta II. Velikého (asi 995—1035), Ottý I. (912—984), Jindřicha II. (964—984). Našly se také polské denáry biskupské s kapličkou a denáry s křížem. Za mince z nálezu bylo lze v XI. století koupit 13 klení, 200 kráv nebo 200 beranů. Poklad tedy patřil osobě zámožné. Velké rozpětí let ražení jednotlivých minců zárazuje poklad mezi tzv. bohaté na rozdíl od kupeckých, skladajúcich se z minců různých ve stejná době.

Na východ od Lasku v Ldzani byl také učinený nález minců z roku 1010. Poklad vykopaný ve Wodziera-dech (14 km od Lasku), pochází z konce XI. stol. a obsahuje polské, české, uherské, německé a anglické mince.

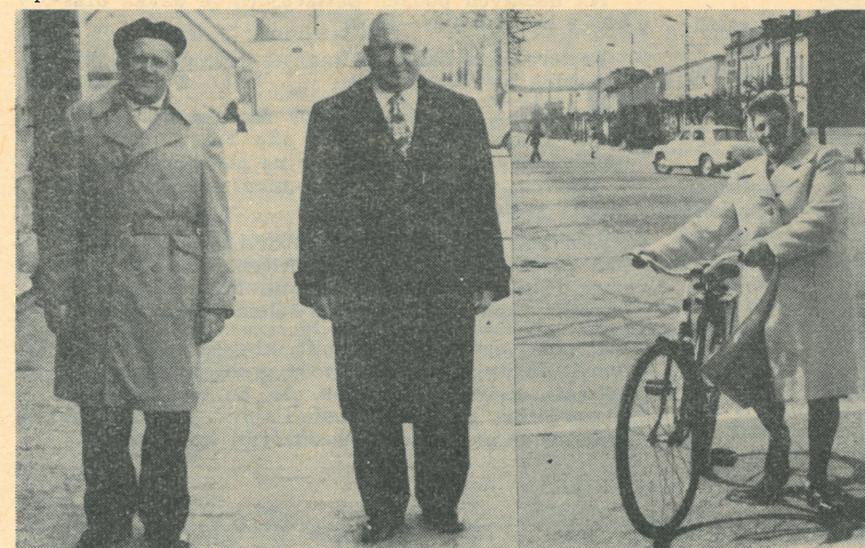
Majetek Lask již v XIII. stol. patril známemu polskému rodu Laských. V letech 1615—1635 byl lidnatý a hlučný.

Objevovali se Řekové, Česi, Maďaři, Francouzi a Španielé. V obchodech ležely balíky barevných látek, prodávala se rýnská a maďarská vína. Stojí za zmínku, že ve vesnici Lopatki vzdálené od Lasku 2 km se zachoval ariánský sbor (ariáni byli přátele českých braťří) z něhož vede podzemní chodba daleko do lesa. Měla umožnit ariánum útok v případě útoku katolického obyvatelstva. V chodbě byl nalezen meč a další předměty. Nikdo se však nepustil chodbou dál než padělat metrů; obáváno se, že chodba se může zavali. Místní obyvatelé však soudí, že chodba spojuje Lopatki s podzemím spojuje pituly. Sklepení laské kapituly nejsou ještě dobré prozkoumána, jistě by se tam kromě kostí a rakví našlo leccos zajímavého.

Někdejší majitel Lasku Olbrachta Laski (sieradský vojvoda) dával okolní šlechtě španělský příklad. Nestránil od loupeží a jiného násilí. Duše Olbrachta prý dlouho strášila pod mostem u zámku. V noci prý bylo slyšet takový nářek, že až psi vylí a koně na mostě stávali na zadních nohách. Majitel zámku nemohl to vše vydržet a nechal starý zámek rozebrat a postavit na jiném místě. Ale i tam strášilo.

Z. TOBJANSKI

Na našich reportérských toulkách uličkami Zelova jsme se setkali s předsedou OV Janem Novákem a tajemníkem OV Waclawem Luščinským, a také krajan Novák. Na našich reportérských toulkách uličkami Zelova jsme se setkali s předsedou OV Janem Novákem a tajemníkem OV Waclawem Luščinským, a také krajan Novák. Zelovské ulice sice mají zebry pro chodce, ale v neděli odpoledne každý přechází, jak chce (snímek dole). Vpravo: na autobusové zastávce

VEPŘÍN v janowském Družstvu zemědělských kroužků byl postaven v italské licenci a zdaleka vyhlíží velice hezky. Avšak ne vše, co se osvědčilo v teplé Itálii, osvědčuje se také v severních oblastech Polska, píše „Gazeta Olsztyńska“. Objekty se nejdou do našeho podnebí — říkají na ředitelství, a opravdu, v boxech je těsně, ne proto, že by bylo příliš mnoho prasat, ale proto, aby se udržela příslušná teplota. Dobytka totiž mrzne. Větrat také nelze, protože jak vletí mrazivý vítr, nepomůže ani tlačenice. U koryt jsou kohoutky s gumovými násoskami, prasátka si hezky saje vodu — ale kdepak, ne zde. Kohoutky se musejí zavřít, protože násprýnky nevyrábí. Kdo vymyslel umístit koryta níž než jsou odtoky na močovku?

Doufáme, že další objekty, které jsou rozestavěné — dvě výkrmny, chlév pro prasnice a ovčín — budou dokončeny s větší rozvahou a moudřejí.

VČELA (Apinae) — z rodu blanokřídleho hmyzu. Jedna včela z jednoho letu přináší do úlu 0,05 g nektaru, který se skládá ze 40% medu a 60% vody; 1 kg medu se nasbírá po uskutečnění 20 000 letů. Průměrný včeli roj tvoří

zhruba 15 000 včel-dělnic, 200 — 300 trubců a jedna královna. Za hezkého počasí každá včela desetkrát vylétává z úlu. Včely dělnice z úlu mohou navštívit denně až 300 000 květů. Svou prací včely vydružují nejenom královnu a trubce ale také včelaře a jeho rodinu zásobí medem. Proto si z nich můžeme brát příklad.

tajomnosť toho nepriateľa zvyšuje jeho hrôzu. Vedci sa domnievajú, že ide teda asi o dalsiu „chorobu civilizácie“ a jej príčiny hľadajú v umelej hnojení alebo moderných metódach orby. Existujú totiž mnohé činitele, ktoré — podľa nich — môžu prudko narušiť ekologickú rovnováhu pôdy. Nie je vylúčené, že tajomná choroba sa môže pre-

NEOBYČEJNÉ OVCE

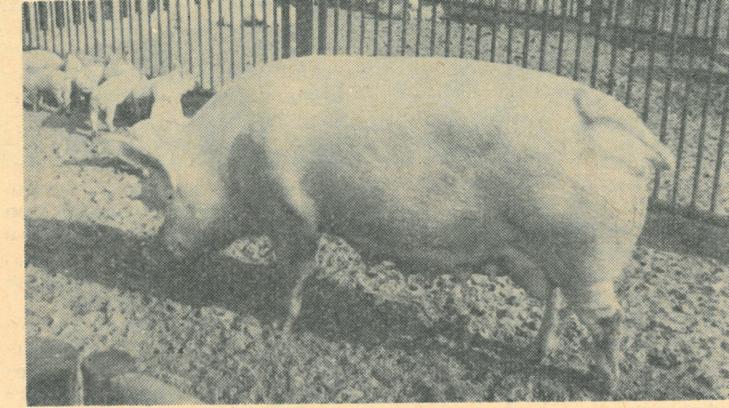
V Tádzické SSR vypěstovali nový druh ovcí, které mají světle modrou a dokonce chropovou vlnu. Dost velké stádo téhoto ovcí má v sovchozu Kabardján a podle něho se také nový druh nazývá.

— to ještě nebylo. Jeho majitelem je britský milovník přírody z Sussexu. Svého hlemýzde nejenom ochočil, ale i vykrmil mlékem tak, že měří dnes 29 centimetrů a je tedy i největším hlemýzdem na světě.

Na počátku 19. stol. bylo zapotřebí dvou let než populární vepřík přibrál 50 až 60 kg. Počátkem 50. let pašik dosáhl za rok 150 kg. Nyní výkrm prasat počítá s dosažením 85 — 95 kg za pouhých pět měsíců.

Právě v živočisné výrobě, velkovýkrmu prasat, budou mít hlavní význam, kromě rozvoje příslušné krmivové základny, pokusné geneticko chovné práce, které již dost pokročily. Jedná se především o zvýšení užitkových hodnot prasat křížením ras a chovů. Tradice polských genetiků jsou bohaté, úspěšně pracují již desítky let.

Na snímku prasnice plemene velké bílé polské z chovu ve Slupi Wielké.

ZAJÍMAVOSTI

Francúzske vinohrady, najmä tie, ktorým vďačíme šampanské, sú v nebezpečí! Plantážníci nemôžu spávať pre tajomnú chorobu vinnej révy. Objavuje sa tak, že naraz, v hlbke asi 20 cm sa pôda okolo koreňov rastliny stáva čierna a mŕtva, a zároveň neprepúšťa žiadne živiny potrebné pre život rastlin. V priebehu piatich týždňov zdravé viničie je úplne zničené. Francúzska veda je bezradná, doteraz neexistuje žiadna vieryhodná diagnóza tejto choroby. Jedno percento vinohradov v Champagne je postihnuté „čierou stopou“, zdalo by sa teda, že nie sú tuna príčiny pre paniku, ale

niesť aj na vinohrady v iných oblastiach Francúzska. Prvý, ojedinelé prípady sa už objavili v alsaských vinohradoch (preto nebezpečie číha aj na koňaky)!

Hmyz proti hmyzu — lze nazvat nápad sovětských vědců z Leningradského všeobecného ústavu pro ochranu rostlin v čele s dr. přírodních věd Sergejem Andrijevem, kteří vynalezli patentem chráněné biotovárny čili líně na užitečný hmyz. Tento hmyz jako přirozený nepřítel hubí škodlivý hmyz na rostlinách.

AUGUST

Je to mesiac žatvy, kvitnutia kono-pí a zberu ľanu. V záhradkách pri-búda radostí, ukazujú sa výsledky starostlivosti o plodiny, ovocie a vy-sadenú zeleninu. Na Samuela mlynára už nové melie a v našich domoch vitame nový chlieb. Hydina sa začína zbavovať starého peria, včely usilovne odletujú a priletujú s nákladom peľu. Nastávajú včasné rána hubárov. Ale aj keď leto vrcholi, sú tiež náz-naky, že sa blíži jeseň. Prichádzajú chladné rána a večery, žltne, osmutnevia hora. Bociany sa stahujú a chlapci si veselo spievajú: Bože, Bože,

ako je to? Strávili sme spolu leto, ale zimu nebudem, akože sa zabudneme?

Alebo: Šošovička šomre, podž dievča ko mne! Budeme sa milovati, po-kud duša vo mne.

V auguste sa začínajú aj prípravy na novú sezónu, ako to hovorí aj ľu-dové príslovie, že kto strnisko v augu-ste si preoráva, ten o rok budúci darmo neostáva, alebo — kde stoklasa, má chlieb i chasa; kde metelica, nemá hospodár ani slepica. Sice vzdia-leenosť medzi Slnkom a Zemou je v auguste ešte stále o 1,3% väčšia ako stredná vzdialenosť, ale klesá nad ob-zorom z 59 na 50 stupňov. Deň sa tým zmenšuje z 15 hodín 6 minút na 13 hodín 30 minút t.j. zo 63 na 56% celkového času.

Tento mesiac bol v kalendári sta-rých Rimanov nazvaný august na po-

česť cízara Octaviana, ktorého rímsky senát oslavil menom Augustus, čiže nádherný. Od Octaviana Augusta začali počítať aj založenie Ríma, určujúci túto udalosť na r. 753 pred našim letopočtom. Zase v Poľsku a pravde-podobne i v Čechách tento mesiac vziači svoj názov — sierpieň, srpen — najstaršiemu žatevnému ručnému ná-radiu — srpu (sierpiec).

Podľa dlhodobých pranostík august patrí k mesiacom s vyrovnanými zrážkami. Asi prvý týždeň prináša letné horúčavy, o ktorých príslovie vratí, že horúčava v tomto mesiaci ničomu neškodí, iba čo mlynář po potoku brodí. Čoskoro však, asi do polovice au-gusta, prichádzajú búrky a nestále počasie. Potom obyčajne nastáva vyjasnenie a zmiernenie teplôt, čo je predzvestou konca letných páľav. Premena počasia s búrkami a dažďa-

mi prichádza až v posledných dňoch mesiaca. Slovenské ľudové príslovie hovorí, že ak sa udrží pekné počasie 15. augusta, má byť v tom roku dobré a veľmi voňavé víno, ale ak prší, je celý august džádivý a aj september nestoji za nič. Zase iné ľudové pranostiky hovoria: — Keď je na Vavrincu (10.VIII.) pekná, teplá chvíľa, nastane aj jeseň sedliakovi milá; — keď au-gust vresy rozvíja, jeseň krátká, rýchlo uplyva; — keď začiatkom augusta horúčava všade, tedy dlhá zima bu-de; — sucho na Bartolomeja (24. VIII.), je nádej na mrazivú zimu; aký august na počiatku, taký býva aj na konci; čím väčšie kopce mravce v au-guste budujú, tým väčšiu zimu proru-kujú; — džádž, ktorý v auguste do obedu prší, skorej ako obed minie sa usuší.

(ZOZB. MIŠO)

Z KALENDÁRA NA — SEPTEMBER — ZÁŘÍ

September by sme mali využiť na skladovanie krmív na zimu. Ide hlavne o prípravu siláže. V septembri pripadá aj párenie oviec.

Základnou prácou v polnohospodárstve je siatie ozimného obilia spojené s minerálnym hnojením. Dnes si obšírneji pohovoríme o pestovaní žita a minerálnom hnojení.

Pod ozimné rastliny na jeseň používame predo-všetkým fosforové a draselné hnojivá. Keďže fosforové zlúčeniny sa pod vplyvom vody v pôde prakticky nepremiestňujú a pohyb draslíka je veľmi obmedzený, tieto hnojivá vždy používame pred siatiom, aby sa mohli premiešať s pôdou.

Na jeseň dávame plnú dávku fosforových a drasel-ných hnojív a jej výška závisí od množstva žívín v pôde a od osevného postupu.

Čo sa týka dusíkatých hnojív je všeobecne zásadou, že na jeseň by sa tieto hnojivá nemalo dávať pod ozimné obilia, ako aj pod repku, keď už, tak iba vo veľmi malých dávkach. Tieto hnojivá bývajú totiž rahnko vyplachované z pôdy.

Malé množstvo dusíka, ktoré rastliny potrebujú v období od siatia do zimy, sa obyčajne nachádza v každej pôde. Iba v mimoriadnych prípadoch, po-čas veľmi oneskoreného siatia a na veľmi slabej pôde, možno na jeseň použiť pod obilie malú dávku t.j. 10 až 15 kg dusíka na hektár.

Základné dávky dusíkatých hnojív vysievame na jar.

Pod jariny obyčajne vysievame hnojivá priamo pred siatiom. Avšak v niektorých prípadoch je nevyhnutné použiť draselné a fosforové hnojivá na jeseň. Ide tu hlavne o draselnú soľ, ktorá, ako vieme, obsahuje draslík a chlór. Pri veľkej koncentrácií chlóru v pôde, pôsobi tento na niektoré rastliny škodivo. K rastlinám citlivým na väčšie množstvo chlóru v pôde patria: tabak, chmel, zelenina, ovocné stromy a zemiaky. Práve

preto pri hnojení pôdy pod tieto rastliny treba draselnú soľ používať na jeseň.

Draslík sa dobre udržava v pôde a skoro všobec nie je vyplachovaný. Naproti tomu chlór rahnko vymýva dôžď od jesene do jari.

Aj pod iné jarné rastliny možno draselné hnojivá vysievať na jeseň. V ešte väčšej miere sa to týka fosforečných hnojív. Hnojenie t.zv. „do zá-soby“, t.z. vysievanie fosforečných a draselných hnojív v množstve, ktoré stačí na niekoľko rokov, nám ušetri hodne práce spojenej s hnojením.

Fosforečné hnojivá možno na jeseň používať aj na lúkach. Draselné hnojivá možno vysievať na ťažšie lúky, naproti tomu nemožno ich dávať na rašelinové lúky. Rašelina má mimoriadne slabú schopnosť zadržiavať draslík, v súvislosti s čím existuje nebezpečie strát tejto živiny. V žiadnom prípade nesmieme na jeseň hnojiť lúky dusíkom.

Aktuálnou vecou je siatie žita.

Napriek tomu, že žito je menej výnosnou rastlinou ako napr. pšenica alebo jačmeň, predsa na niektorých pôdach je jediným obilím, ktoré možno pestovať.

Pre všetky rajonizované druhy žita v Poľsku sa hodia skoro tie isté predkultúry.

Na piesočnatých pôdach najlepšou predkultúrou je žitý vlčí bôb a seradela, zbieraná na zelené krmivo. Na lepších pôdach predkultúrou pred žitom môžu byť iné vikokveté, ako napr. vika, d'atelina alebo krmovinové miešanky. Avšak zriedkavo sa podarí zobrať vikokveté na zrno v takom čase, aby sa pôda ešte stačila odležať pred siatiom žita.

Dobrou predkultúrou sú aj skoré a stredne sko-re zemiaky. Slabšou predkultúrou sú obilia. Avšak často sa stáva, že žito sa pestuje po žite. Vtedy sú väčšie potrebné vysoké dávky hnojív a veľmi starostlivé pestovanie.

Žito si vyžaduje dobré odležanú pôdu.

V prípade siatia do čerstvej pôdy, v zimnom období pôda klesá a roztŕháva korene. Preto pole treba zaorať najmenej dva týždne pred plánovaným siatiom. Priamo pred siatím sa odporúča pôdu brániť. Ak je pôda príliš zbitá alebo veľmi zaraštená burinou — treba ju nevyhnutne kultivátorom a potom brániť.

Veľmi dôležité je správne hnojenie tejto rastliny. Žito je mimoriadne citlivé na fosforečné hnojivá. Fosfor používame v priemernom množstve od 30 do 80 kg čistej zlôžky na hektár, pričom dávka hnojenia má byť závislá od množstva žívín v pôde, predpokladanej úrody a výšky dusíkateho hnojenia.

Na piesočnatých a rašelinových pôdach, v ktorých sa prejavuje nedostatok draslíka, ako aj pri používaní vysokých dávok dusíka, sa odporúča hnojiť draslíkom v množstve do 100 kg na hektár.

Na bohatých pôdach postačujúca je dávka draslíka v množstve 40—50 kg.

Fosforečné a draselné hnojivá dávame pod plynkú alebo hlbokú orbu.

Priemerne dávame 40—100 kg dusíka na ha, zachovávajúc pomer N:P:K ako 1:0,8:1. Dusíkaté hnojivá dávame na jeseň len na slabšie pôdy a to v malých dávkach. Hlavné množstvo dusíkatých hnojív vysievame na jar.

Žito znáša kyslú reakciu pôdy, ale keď pH je pod 5, pôdu treba výpnúť, pričom túto prácu sa musí robiť pred plynkou orbu. Najlepším hnojivom na rahnkých pôdach je dolomitické výpno.

V zime nesmieme dopustiť, aby sa na žite vytvorila ťažová skrupina. Vtedy preháňame cez pole zvieratá alebo ho bránime. Ak po stopení snehu spozorujeme na poli hnedo-fialové škvarky, žito bránime a posilňujeme dusíkatinami hnojivami.

S.D.

On a ona v horúcom lete

Z AMOROVY LOUČKY

Snadneji se můžeme zamílovat aniž bychom milovali, než přestat milovat, milujeme-li. (La Rochefoucauld)

Milujeme-li, chceme dávat a nikoliv dostávat. (B. Brecht)

Láska je zo všetkých vášni najsilnejšia, lebo zároveň útočí na hlavu, srdce i telo. (Voltaire)

Hnev milujúcich je obnova lásky. (Plautus)

Manželstvo? Spojenie muža, ženy, otroka a otokyne. A napriek tomu — len dvoch osôb. (J. Tuwim).

TAKÝ JE ŽIVOT

Idi Amin, prezident Ugandy, známy svojimi extravagantnými výrokmami, využil separáciu lorda Snowdona a princeznej Margarety, aby napísal lordovi list: Pri príležitosti tažkej skúšky, ktorú ste museli podstúpiť, chcel by som vás uistíť o mojej úcte. Vaše skúsenosti by mali byť poučením pre všetkých mužov, aby si dali pozor a neženili sa s urodzenými ženami. V takomto manželstve manžel môže byť ľahko vyhodený cez palubu."

Postele, ktoré vyrábala istá milánska továreň na výrobu nábytku, boli tak nepohodlné, že ich nikto nekupoval. Vtedy firma dala do novín takýto inzerát: Tvoj hosť neostaň u teba dlhšie ako tri noci, keď bude spať na našej posteľi. Teraz sú posteľ stále vypredané.

Ako píše International Herald Tribune, starosta malé-

NEŽ MLÁDE DOSPĚJE...

Často se v duchu tázame: Jak môžeme naučiť dítě soužit s ľudmi?

Abychom mohli žiť s ľudmi, musíme být samostatní, védet, že jsme potřební a že si nás společnost váží. Proto je nutné, aby rodina vystopovala u dítěte pocit, že je potřebné a že rodina s ním počítá. Musíme v něm budit víru ve vlastní schopnosti a pěstovat odvahu. Už malé dítě môžeme učit pomáhat dospělým a někdy mu ukládat určité drobné povinnosti.

Když se dítěti podaří něco udělat, vždy musíme jeho dílo prohlédnout i když to co vykonalo, je zcela malé a bezvýznamné. Dítě musí vědět, že dospělí přistupují k jeho práci, či splněným úkolům zcela věcně a že tato práce je hodnocena. Od nejrannejšího dětíství musíme u dítěte pěstovat úcta k práci druhých. Usnadní mu to v pozdějších letech soužití s lidmi.

MÓDNA JE TMAVÁ POKOŽKA

Medzi najlepšími modelkami a fotomodelkami na svete je stále viac dievčat s tmavou, niekedy priam ebenovou pokožkou. A — čo je najdôležitejšie — s fantastickými postavami. „Móda na tmavú pokožku“ začala prednedávnom. Keď roku 1968 na obálke amerického časopisu Ladies Home Journal uverejnili snímku Noemi Simsovej — neskôr svetoznámej fotomodelky — redakcia dosťala množstvo listov od urazencov čitateliek a mnohé z nich si prestali predplácať časopis, ktorý sa opovažil dať na obálku čierne dievča.

Dnes v Amerike a Európe je celé množstvo modeliek s tmavou pokožkou. Módni návrhári a majitelia módnich

domov radi s nimi spolupracujú. Sú štihle, dlhonohé a okrem toho, ako tvrdí francúzsky „odborník“ môdnej branže, vedia sa inštinktívne pohybovať pôvabne a ľahko. Biele modelky sa všeobecne len s námahou učia tomuto umeniu.

Tmavé modelky sú tiež veľmi vyhľadávané pre reklamné účely. Veľké reklamné agentúry v Londýne, New Yorku či Paríži súhlasne tvrdia, že také produkty ako južné ovocie, čokoláda či káva „sa predávajú“ lepšie, keď na plagáte alebo obale je exotická kráska. Čo sa týka Ameriky, stále viacej firiem má na zreteli, že každý ôsmym zákazníkom ktorý kupuje zubnú pastu, cigarety alebo obleky, je tiež čierny. Prva z veľkých modeliek s tmavou pokožkou Noemi Simsová zaviedla módu na účesy „afro“. V súčasnosti už nepracuje, vychováva svoje deti a piše knihu o pestovaní tmavej pokožky.

— Kam kráčíš?
— Nevím — odpoviedel Ezop.

Uředník si myslí, že si z něho Ezop tropí šašky a poručil uvrhnout ho do vězení.

Po cestě Ezop řekl:
— Nu, zdaliž jsem neřekl správně, že nevím, kam kráčím?

Casto sa šťastie manželstiev uzavretých z rozumu rozletí ako prach práve preto, lebo sa naraz zjaví láska, ktorú sme predtým neuznávali. (L. Tolstoj).

Pozeral sa pravde do očí, ale — cez kľúčovu dierku. (W. Jakubowski).

Nebo o sebe nerozširuje, že je vysoko. (Čínske príslovie).

VÍŠ, ŽE...

Humor

— Včera jsem vás viděl v kavárně s mladou hezkou dívkou. To byla dcera?

— Ovšem, to byla dcera, ale neříkejte o tom nic mé manželce.

Policejní zastaví automobil:

— Akú rýchlosť tu máme predpisánú. Tridsať, však? A vy ste išli? Ja vám to poviem. Vy ste išli osemdesiatou. Ukážte doklady...

Vtom sa ozval z auta gufoemetný ženský hlas:

— Máte pravdu, len ho potrestajte, ja už mám nervy v kybli, roky mu hovorím, ako ma jazdiť, ale to je ako keby človek hrach na stenu hádzal... len ho pokutujte, a poriadne, naparte mu, nech si to zapamätá, blázon jeden!

Nato sa ozve policista:

— Môžeš ísť, kolega. Aj ja mám takú doma.

KND

RECENO — PREČTENÉ

Fryštíkým otrok Ezop, tvůrce řecké bajky (VI. stol. př.n.l.) potkal jednou na ulici sudího, ktorý se ho otázal:

Dobrý deň, prvá trieda!

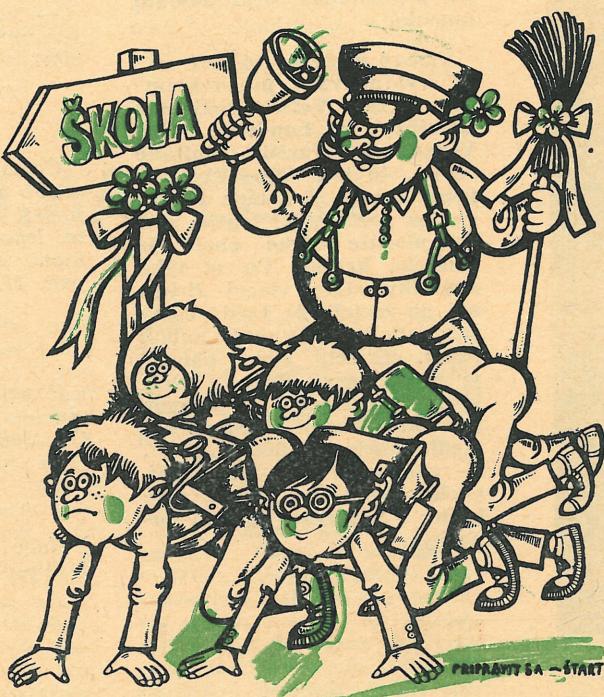
KDE BÝVA JANKO CHVALINA

Kde býva? Všade na svete
Janíčko Chvalina.
Stále sa, keď ho stretnete,
chváli a vypína:

— Ja slabikár som, kamaráti,
prečítal do bodky!
Mám v žiackej knižke, kamaráti,
samučké jednotky!

Janíčko, Janíčko,
prestaň s tou pesničkou!
Márne sa stále vypínaš,
školu len ešte začínaš!

AGNIJA BARTOVÁ
preložil Ján Turan

PRIPRAVÍŤ SA — ŠTART!

ODKIAL' MÁME VECI ZNÁME?

KALMÁRE A KALAMÁRE

Ako áno, ako nie, raz sa stało, že za vládcom morí prišli veľké morské tvory — kalmáre. Podobajú sa chobotniam a patria do rodiny tvorov sépiovitých. Prišli a povedali:

— Zunovalo sa nám žiť v teploplom mori a ani ľadové more sa nám už nepáči. Chceme žiť v atramentovom mori, blízko našich sesterníc-chobotníč.

Vládca morí sa zamračil. Nepráčila sa mu reč kalmárov. Atramentové more mal najradšej, lebo v ňom všetci žili v svernosti, a o kalmároch bolo široko-daleko známe, že sú preborňkmi v hašterivosti.

Keď uvideli kalmáre zamračenú tvár vládca morí, preťakli sa. Ale že sa chceli dostať do atramentového mora, kde mal vládca morí svoj zámok, nabrali odvahu a pohrozili:

— Ak nás nepustíš do atramentového mora, bude po tvojej chýrnej morskej muzike. Dozvedeli sme sa, že mušle tritóny sa odstáhovali a teraz nemá ktor hrať na trúbke. Hádam len vieš, že my, kalmáre, sme najchýrenejší trubkári...

Tentoraz sa preťakol zase vládca morí, ktorý muziku nadovšetko miloval. Veľa nerozmýšľal a v upustil kalmáre do svojho mora.

— Ale len do tých čias, kym nenaučíte druhé mušle hrať na trúbku, — volal za nimi, lebo s kalmármí si ani vládca morí nemôže byť načistom.

Kalmáre boli sprvu samý smiech a veselosť. Na trúbkach hrali, mušle do hry zaúčiali. Vládca morí si topánkou spokojne klopkal do taktu, keď ich podmorským ďalekohľadom pozoroval. A spokojne si líhal spaf.

Raz sa ale stalo, že vládca morí zobudil posol, ktorý mu na morskom šaláte priniesol smutnú zvest. Jeho brat, vládca riek je vo veľkom nebezpečenstve. Treba mu prísť okamžite na pomoc — stalo v správe a vládca morí zvolal hned svojich vojakov a na krídach vichrovníkov odletel bratovi na pomoc.

Kalmáre len na to čakali, aby vládca morí vytiahol páty z paláca. Hned bol v atramentovom mori koniečky muzike i kamarátstvu. Ako blesk sa rozchýrila správa, že kalmáre sa chystajú na veľkú poľovačku, a tak všetko, čo plával vedelo, plávalo do svojich skrýší. Ešte dobre, že kalmáre sa pohašterili už pred polovačkou, keď sa nevedeli dohonďuť, ako si rozdelia koristi: ryby, slimáky, medúzy, ba i sesternice-chobotnice. Keď kalmáre

videli, že nič nenalovia, začali piť atramentové more. Chceli ho celé vypíť a zmocniť sa riše vládca morí, ale oklamany vládca sa vrátil prv, než napočítali do desať. Darmo sa vyhovárali a zvaľovali vinu na pokojamlovne morské tvory, vládca morí ostal neoblomný.

— Za to, že ste ma oklamali, ako aj za to, že všetky mušle a korály od strachu zabudli nôty, takže nikto nevie zahrať ani do remifa, potrestám vás, — povedal, vzal veľkú mušlu, zatrúbil na nej čáry-máry-kalamáre — a hľa! Obrovské kalmáre sa začali zmenšovať a zmenšovať, až sa z nich stali malé školské kalamáre.

Vládca morí vzal a rozdal ich školákom. Mysiel si, že po takejto príručke prejde kalmáre hašterivosť, ale myšil sa. Kalmáre nakazili nezbedníctvom aj atrament. Keď sa im podarilo spraviť do zošitia machuľu, tak sa tešili, až sa prevrhli a školáci mali z toho more nepríjemnosť. Pravda, len do tých čias, kym nezačali písť plniacimi perami, ktoré najmenším školákom napriajú atramentom mamičky alebo oteckovia. Kalamáre stojia pred nimi v pozore a sú tichšie ako najtichšia morská pena.

MARTA ŠURINOVÁ

Atrament nie je nijaká obyčajná tekutina. Vyrába sa dosť zložito. Atramentový podklad sa pripraví z roztoku železných zlúčení, ku ktorému sa pridáva roztok triesloviny, arabská guma ako lepidlo a niekoľko kyseľín. Hotový roztok sa zafarbí na modro, zeleno alebo červeno. Atrament po čase zčernie. Kyselina karbolová zabraňuje atramentu splesnivieť.

CHCÚ SI
DOPISOVÁŤ

Anna Raganová — má 18 rokov, zbera pohľadnice a verše. Adresa: Zlatník 7, 094 33 Vyský Zípov, okr. Vranov nad Topľou.

Ján Krawiec — má 22 rokov, fotografovanie a novinový materiál pre akordón. Adresa: 739 93 Třebovice 84, okr. Frýdek-Místek.

Beata Hudíková — má 16 rokov, zaujíma sa o vianočné a džezovú hudbu, rada vysíva. Adresa: Domadice 114, 935 87 Santovka, okr. Levice.

Ľana Kanavalová — má 16 rokov, zaujíma sa o krasokorčuľovanie. Adresa: Lemerovskaja obl., Novokuzneck, pr. Družba 2/96, ZSSR.

NEBUCHAJ, NEBÚCHAJ...

MÁRIA RÁZUSOVÁ-MARTÁKOVA

A keď tak rátili tie krémárove dukáty, Ilčík Jánosíkovi povedal:

„Nebyť týchto zlodajov a podvodníkov, kaptán, nemali by sme nijakej roboty a aj mach by na nás narástol.“

Všetci sa veselo zasmiali. Ilčík to myslil, pravda ako žart, ale bolo to naozaj tak. Zlodajstiev a podvodov bolo v slovenských stoličiach toľko, že zbojníci nevedeli, kde prv zaskočiť. Sotva si trochu pohalačili na porubskom salaši, kym zjedli dve jarky — už na nich čakalo nové miesto, aby prišli robiť poriadok.

Konča jednej liptovskej dediny stál mlyn. Ani sa v ňom po celý rok nemlelo, a jednak bol mlynár najbohatší človek na doline. Babky pri páraní peria rozprávali, že mlynár má Pukulíka, ktorý mu v červenej čiapočke zlato z pekla nosí — no mlečiarí najlepšie vedeli, že to nie je pravda. Mlynár zjavne bral od mletia len zvyčajnú mierku, ale tajne okrádal ich, ako mohol. A z toho nakradnutého bolo i jeho bohatstvo.

Mlynár mal ženu a jedinú dcérę Anču. Anča sa nenaučila nijakú robotu, len dlho vyspávať, dobre jedávať a staráť sa o svoju peknú tváričku. Ruky jej tiež vietor nevyštípal, slnce neopieklo, nuž ich mala ako paní. Anča si ich často s potešením pohládzala a bola veľmi hrdá, že sú také biele a mäkké. Keď si obliekla svätočný kroj, niky by neboli rozoznali, čo je hladšie: jej ruka, či hodvábná zásterka.

Anča by bola bývala celkom dobré dievča, ale mala hľúpu mať a tá ju skazila. To ona ju ako za sklon držala, ona večala parády na ňu, ona jej večne vyhúdala: „Ale si mi len peknučká, dievča moja! Ty si viac ako všetky dievky z dediny dovedna. Si jediná, budeš bohatá a tvoja utešená tvárička je hodna pána, a nic sedliackeho medveďa!“

A keď Anča počívala také reči každý deň, a nie raz, ani dva — nakoniec tomu i sama uverila. Začala čakať na pána. Chytala sa jej pýcha a prestala sa schádzat s kamarátkami z dediny. Na mládencov už ani nepozrela a staršími sa prestala pozdravovať.

Nad týmto posledným sa najväčšimi pohoršovali v dedine. Ved na čo je taká pyšná? Vari na tú parádu? Nuž a či sa nevie, kde otec na ňu hrabe peniaze? A akáž dievča je ona? Ved nevie priast ani tkaf, okopávať ani žaf. A bol by to za chlieb, čo by ona upiekla!

Na priadkach, v poli i na podstienke — všade iba Anču obracali.

Jedného dňa prišiel do mlyna pytač. A bol jej roveň: mal tiež mlyn kdeši na tretej doline. No Anča ho odpravila, že je ešte mladá. Prišiel druhý pytač — odpravila i toho. A tretímu sa mlynárska sama podrieckla, že dcérę si vydá len za pána.

Keď za pána, tak za pána. Pytači prestali chodiť, no reči o Ančinej pýche leteli z dom do domu, z dediny do dediny, potom cez hory cez dolu — až sa dostali do uši samému Jánosíkovi.

„Čo by ste, chlapci, povedali, keby sme k tej pyšnej Anči my zašli na zálety?“ spýtal sa Jánosík svojich dvanásťich.

„Podme, kapitán,“ búrlivo zval Rajnoha, „možno už aj mlynárove truhly netreplivo čakajú, kedy ich prideme poťažkať.“

Hôrní chlapci sa rozosmiali. Potom si sadli do kruhu a začali sa radíť, ako pyšnej kuričke pristrihnúť zlatú chochličku.

A bolo pekné letné odpoludnie. Anča trochu zunovaná stála pri obloku a dívala sa na cestu. Dívá sa ona, pozera — a odrazu vidí, ako sa ďaleko na ceste zdvíhol oblak prachu. A oblak sa bliží, už rozoznaf v ňom kone i voz. A voz je plný ľudí a nástrojov — nuž muzikanti! Anči srdce hned poskočilo. Kone bežia evalom a v krátkej chvíli iba keď zastanú pred mylnom. Prvý, kto z voza vyskočil, bol krásny mladý pán v zemianskom kroji. Za ním sa vyrojili aj všetci muzikanti. Postavili sa rovnopreč pred Ančino okno a začali vyhŕávať. A mladý pán iba keď spustí zviedným hlasom do toho:

Vari fa, dievčatko,
čerti maľovali,
že do tvojich ličok
tolko krásy dali?

Ako skončili jednu pieseň, začali druhú — a všetky len o řúbosti a dievčenskej kráske. Anča pri obloku temer omlieva od hrosti a šťastia. Veľ to sa jej splnil vytúžený sen!

Vo mlyne bol hned všetko na nohách. Keď mlynár uvidel, čo sa vonku robí, najradšej by bol celý svet vyobojimal: taký pán a vzdáva pocutu jeho dcere!

„Žena, kde si, žena?“ hľadal mlynárku, a mlynárka stála pri ňom. „Zavolaj dnu pána i muzikantov a priprav občerstvenie!“

Stalo sa. O chvíľu hostia po jednom vošli do izby, kde ich už vital mlynár a zapýrená Anča. Ako len pristala tá červeň jej peknej tvári! Všetci sa oboznámili — a len teraz začalo byť vo mlyne veselo! Muzikanti spustili rezkú pod nohy, Anča sa zvrtala, jej tanecník cifroval — a mlynár sa s potešením prizeral. A ako ich videl oboch takých švárných, pomyslel si: Ej bol by to párik!“

POKRAČOVANIE V BUDÚCOM ČISLE

ZMIANY W KODEKSIE
RODZINNYM
I OPIEKUŃCZYM

Pierwsza zmiana dotyczy sprawy nazwiska. Stwarza ona możliwości przyjęcia przez mężczyznę nazwiska żony lub też dana go do własnego nazwiska rodowego. Następna zmiana stwarza możliwości wyplaty wynagrodzenia dla rąk drugiego małżonka.

Kodeks postanawiał dotychczas, że jeżeli jeden z małżonków, pozostających we wspólnym pozyku, nie spełnia obowiązku przyczyniania się do zaspokojenia potrzeb rodziny, sąd może nakazać, abyże wyplaty wynagrodzenia za pracę, albo inne należności przypadające temu małżonkowi, były w całości lub w częś-

ci wynajmowane do rąk drugiego małżonka. Po zmianie nakaz o którym mowa, zachowuje moc, także po ustanowieniu wspólnego pozyku małżeńskiego. Sąd może jednak, na wniosek każdego z małżonków, nakazać ten zmienić lub uchylić.

Istotną zmianą jest upoważnienie sądu do ograniczenia lub wyłączenia możliwości zaspokojenia roszczeń z majątku wspólnego przez wierzyтеля, którego dłużnikiem jest tylko jeden z małżonków. Do tej pory odpowiedzialność z majątku wspólnego nie podlegała ograniczeniu, co prowadziło czasem do sytuacji sprzecznych z zasadami współżycia społecznego. Jeden z małżonków zadłużał się czasem na wielkie sumy, bez zgody czy nawet wiedzy drugiego małżonka, a cierpiała na tym cała rodzina.

Duże znaczenie ma również umieszczenie w kodeksie przepisów dotyczących sposobu korzystania z tego mieszkania przez czas wspólnego w nim zamieszkania rozwiedzionych małżonków.

W wypadkach wyjątkowych, gdy jeden z małżonków swym rażąco naganym postępowaniem uniemożliwi wspólnie zamieszkiwanie — sąd może nakazać jego eksmisję na żądanie drugiego małżonka.

Na zgodny wniosek stron sąd może w wyroku orzekającym rozwód, orzec również o podziale wspólnego mieszkania, albo o przynianiu go jednemu z małżonków jeżeli drugi małżonek wyraża zgodę na jego opuszczenie bez do-

starczenia mu lokalu zamiennego i pomieszczenia zastępczego.

Orzekając o wspólnym mieszkaniu małżonków sąd uwzględnia przede wszystkim potrzeby dzieci i tego małżonka, którymu powierza wykonywanie władzy rodzicielskiej. Na wniosek jednego z małżonków sąd może również w wyroku rozwodowym dokonać podziału majątku wspólnego.

Pewne zmiany wprowadzone zostały w zakresie sprawowania opieki nad dzieckiem oraz kontroli nad sprawowaniem tej opieki w szczególnych sytuacjach.

Modyfikacjom uległa też instytucja przysposobienia (adopcji). Tak więc obecnie w wyjątkowych przypadkach sąd opiekuńczy może orzec przysposobienie bez żądania zgody przysposobionego.

Ustawa wprowadzająca zmiany do kodeksu rodinnego i opiekuńczego wszedła w życie 1 marca.

OGÓLNE
O CHOROBACH
INWAZYJNYCH
OWIEC

Chorobami inwazyjnymi nazywamy choroby wywoływane przez inne organizmy bytujące na zewnątrz lub wewnętrz ciała w tym wypadku — owcy, jako tzw. pasożyty. Pasożytictwo jest w przyrodzie bardzo rozpoznać. Może ono przyjąć najróżnorodniejsze formy. Od krańcowego związania życia pasożytu z organizmem swego żywiciela do zaledwie luźnego kontaktu. Można by właściwie powiedzieć, że nie ma organizmu, który by nie posiadał w swoim ciele jednego lub więcej gatunku pasożytów. Należy tu odróżnić pasożyty stale występujące u owiec, od pasożytów przypadkowych, które tylko dzięki wyjątkowemu zbiegowi okoliczności znalazły się w ich organizmie. Pasożyty takie zwykle żyją krótko. Natomiast pasożyty bytujące od dawna w ciele owcy, przystosowały się do jej organizmu i na ogół nie są szkodliwe dla zdrowia tejże owcy. Stąd wyplýwa praktyczny podział pasożytów na nie wywołu-

jące schorzeń i wywołujące schorzenia — pasożyty chorobotwórcze. Spośród około 100 gatunków pasożytów występujących u owiec, tylko część jest chorobotwórcza. Wiemy, że praktycznie nie spotyka się ani jednej owcy, która by była wolna całkowicie od tego lub innego gatunku pasożytu. Ażebyle jednak schorzenie mogło się rozwinać, muszą wytworzyć się odpowiednie warunki. W pierwszym rzędzie dany pasożyt musi wystąpić w dość dużej ilości. Jeden, dwa czy nie raz sto pasożytów nie wywoła choroby. Zależnie od kondycji owcy ta sama liczba pasożytów może być bezkarne w jej organizmie, gdy w innym przypadku dla zwierzęcia wycieńczonego, osłabionego lub niedożywionego może już być szkodliwa. Mogą też zdarzyć się przypadki, w których obecność pojedynczego pasożytu może być śmiertelna dla owcy, szczególnie dotyczy to wągrów mózgowych oraz bąblówców. Obecność pasożytów może być także często przyczyną powstawania innych schorzeń, w pierwszym rzędzie bakteryjnych. Uszkodzone przez pasożytę jelita, mogą być łatwo zaatakowane przez bakterie chorobotwórcze. To samo dotyczy skóry innych narządów. Podobnych przykładów można przytoczyć wiele. Szczególnie młode owce są wrażliwe

na schorzenia inwazyjne. Tłumaczymy to łatwością zarażania się. Młode zwierzę podobnie jak dziecko, często dla zabawy, bierze różne przedmioty do ust i w ten sposób pochłania pasożyty. Hodowca powinienny o tym pamiętać i szczególnie młodzież chrońić od zarobaczenia przez wczesne izolowanie jej od sztuk dorosłych, przez odrobaczanie matek przed porodem, stosowanie oddzielnych pastwisk i zagród. Z wiekiem organizm zwierzęcia nabiera odporności przeciwko pasożytom. Organizm owcy broni się przed inwazją pasożytów odpowiednim uodpornieniem. Dopiero zakłócenie tej odporności pozwala pasożytom uzyskać przewagę. Powszechnie jest znane, że zwierzęta dobrze utrzymane, zdrowe i silne, na ogół mało podlegają schorzeniom pasożytycznym. Nawet świerzb, tak łatwo atakujący owce, u sztuk dobrze odżywionych rozwija się stosunkowo wolno. Dlatego też przy zwalczaniu tego rodzaju chorób powinno się zwrócić szczególną uwagę na odżywianie. Robaczyce zmniejszają znacznie zdolność trawienia i przyjawiania pokarmów, co wywołuje w pierwszym rzędzie zaburzenia wzrostowe. Działalność pasożytów odbija się także na wartości rzeźnej mięsa oraz na jakości wełny. Wiadac z tego, że obecność

inwazja bez śmiertelności, inwazja wyniszczająca — choroba doprowadza do śmierci.

Większość tego typu schorzeń ma mało charakterystyczny przebieg; objawy ogólne jak anemia, biegunki, wychudzenie występują przy różnych chorobach jak też i wskutek obecności różnych pasożytów. Na obecność zwierząt chorych bezobjawowo musimy zwrócić baczną uwagę, one bowiem w każdej chwili będą źródłem zakażenia dla innych owiec bardziej podatnych na pasożytów, bądź z natury, bądź wskutek złyzych warunków bytowania, a szczególnie dla młodych.

HENRYK MACZKA

Rozpočet: 1/2 kg ziemianek, 150 g hrubej muki, 20 g kvasnic, 1 dl mleka, 1 żłotek, 20 g masła, 1 kavová lyžička soli, 3 dl oleja na vyprážanie.

V šupke uvarené zemia-

ky očistíme a v miske rozmiageme. Pridáme muku, sól, maslo a žltok a na koniec v mlieku vykysnuté kvasnice. Vyprácané cesto necháme 30 minút stáť, potom ho vyvaříme, malou okrúhou formičkou

vykrajujeme malé fánky, ktoré znova necháme aspoň 30 min. prikryté kysnut. Fánky vyprážame v horúcom oleji, upečené ich vyberáme na sito vyslané papierovým obrúškom.

psychozábava

MENO VEŠTÍ

ROMAN — od malíčka prejavuje záľubu k hudbe a mechanike, máva rád výlety, prírodu a... jazdu automobilom. Stará sa o svoj zovnajšok, je vždy čistý, uhladený, dobre oblečený. Zbožňuje svetlé kabát, svetre a obleky. Všetky svoje veci udržiava v ideálnom poriadku.

Povahove je dosť veselý a pokojný. Nerád veľa hovorí, a keď už — vždy rozvážne a premyslene. Má jemné správanie a je tichý. Trochu romantik, miluje krásu v každej podobe. Je veľmi citlivý a trochu nervózny, ale snaží sa to nedávať najevo.

Roman je rodený domased s bohatými a väzonymi záujmami. Hoci ho kamaráti majú radi, málo sa s nimi stýka, býva radšej utiahnutý. Neznáša chutnáctu, chuligánstvo a akékoľvek výtržnosti. Zato zbožňuje kino a dobrú knihu.

Všetci muži tohto mena mávajú veľký úspech u žien, nie sú však zaliečaví a nepatria medzi záletníkov. Ženia sa dobré, ich manželstvá bývajú spravidla vydarené. Sú z nich dobrí manželia a otcovia. V zamestnaní sú to uznaní pracovníci. Najlepšie sa uplatňujú v pôvlandí učiteľa, hudobníka novinára, technika, mechanika a konštruktéra.

Roman je meno latinského pôvodu — Romanus, čo znamená Riman, rímsky. Ženská verzia — Romana znamená Rimanka. Zase Roma to bolo božstvo zo soboru mesto Rím (v Malej Ázii ho uctievali už v 2. stor. p.n.l.) Meno Romanos malo o.i. niekoľko byzantských cisárov.

Roman oslavuje meniny 28. februára, 9. augusta a 18. novembra, zase Romana a Roma — 23. februára.

SNÁR

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KADÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADÁ ZA PREDSUDOK NÁSICH BABÍČIEK. OSTATNÉ, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KEĎ SA VÁM SNIVA:

Vosk žltý — podvádzajú fa
— biely — pevné zdravie
— hniest — budeš dobrou manželkou, manželom
— vidiet sa topiť — utripiš škodu
— vidieť horieť — smútok
Voskové figury — stretnutie s mûdrymi ľuďmi
— sviecie vidieť horieť — pojdeš do spoločnosti
— sviecie kupovať — dobre pracuju — budú výsledky
Vrabce, mnoho ich vidieť — skaza
— strieľať — sam si si užitočný
— vidieť lietať — plané sluby dostaneš
— chytat — neočakávané stretnutie
— počuť švitoriť — hnusné klebety
Vresovisko zelené — ešte máš nádej
— uschnuté — nemaj viac nádeje
— kvitnúce — twoje nádeje sa splnia
Vši na iných vidieť — povznesenie
— sám mat — nepríjemnosti sa zmenia na dobro
— veľké vidieť — bohatstvo
Výhľad krásny — štastie a spokojnosť
— obmedzený — mnoho prekážok.

ZEMIAKOVÉ FÁNKY

Rozpočet: 1/2 kg ziemianek, 150 g hrubej muki, 20 g kvasnic, 1 dl mleka, 1 žltok, 20 g masla, 1 kavová lyžička soli, 3 dl oleja na vyprážanie.

V šupke uvarené zemia-

ky očistíme a v miske roz-

miagame. Pridáme muku,

sól, maslo a žltok a na

koniec v mlieku vykysnu-

té kvasnice. Vyprácané

cesto necháme 30 minút

stáť, potom ho vyvaříme,

malou okrúhou formičkou

vykrajujeme malé fánky,

ktoré znova necháme as-

poň 30 min. prikryté kys-

nút. Fánky vyprážame v

horúcom oleji, upečené

ich vyberáme na sito vys-

lané papierovým obrúš-

kom.

Wieżska 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

Adres ZG TKCiS: 31-024 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Cena prenúmeraty krajowej: ročne — 12 zł; pôrocne — 6 zł; kvartalne —

3 zł. Prenúmeraty prijímané sú do dnia 10 každého mesiaca popredzajúce-

go okres prenúmeraty. Prenúmerate na kraj dia čítelníkov indyividuálnych

przyjíma Urzedy pocztové a listonosce. Wszystkie instytucje państwowé

i spoleczne w miastach, zamawiają prenúmerate wylaczne za posrednictwem

Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę

na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur

zamawiają prenúmerate za pośrednictwem Urzedy pocztowych.

Prenúmerate na zagranicę przyjmują: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kol-

portu Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr

1-6-100024. Cena prenúmeraty dla zagranicy jest wyższa od prenúmeraty krajo-

wej o 50%.

Oddano do skladu 6.07.76. Numer podpisano do druku 30.07.76.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 War-

szawa, ul. Smolna 10. Zam. 1024. Nr indeksu 38601/38501. J-50.

WIEJSKA 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

Adres ZG TKCiS: 31-024 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Cena prenúmeraty krajowej: ročne — 12 zł; pôrocne — 6 zł; kvartalne —

3 zł. Prenúmeraty prijímané sú do dnia 10 každého mesiaca popredzajúce-

go okres prenúmeraty. Prenúmerate na kraj dia čítelníkov indyividuálnych

przyjíma Urzedy pocztové a listonosce. Wszystkie instytucje państwowé

i spoleczne w miastach, zamawiają prenúmerate wylaczne za posrednictwem

Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę

na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur

zamawiają prenúmerate za pośrednictwem Urzedy pocztowych.

Prenúmerate na zagranicę przyjmują: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kol-

portu Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr

ZA ZVOLENSKÝM PAMIATKAMI

V kotlinie pod juhozápadnými svahmi Slovenského Rudohoria, asi dvadsať kilometrov na západ od Detvy, rozprestiera sa okresné mesto Zvolen s hradom rovnakého mena. Prvé správy o vzniku Zvolena pochádzajú z ok. 1000 — 1100 r. a prvý raz sa písomne spomína ako obec v roku 1135 v súvislosti s veľkou zvolenskou cestou. Avšak početne archeologickej nálezy z predhistorických kultúr svedčia, že toto územie bolo osídlené už v mladej dobe kamenej (400 — 1900 r. pred našim letopočtom).

K osídľovaniu tohto kraja pravekým človekom prispela výhodná geografická poloha, ako aj dostatok potravy a vody pre jeho sídliská. Dve veľké rieky — Hron a Slanina a množstvo menších potokov poskytovali vodu a ryby, zase rozsiahle lesy hojnosť zveriny a dreva, ktoré sa osidľujúci ľud snažil využiť. Rovnako význačné sú nálezy z obdobia lužickej kultúry (1500 — 400 r.p.n.e.), ktoré svedčia o hustom osídlení oblasti zvolenia. Objavené hromadne bronzové poklady z rozhrania doby bronzovej a železnej (ok. r. 700 p.n.l.), šperky, náradie a zbraň dokazujú význam tohto kraja a Zvolenia ako strediska medených baní. Rímske nálezy z rozhrania minulého a našho letopočtu svedčia zase o vplyve Rimánov na domáce obyvatelstvo a o jeho čiernom obchode so susednými rimskejmi provinciami, najmä Panóniou (dnes územie západného Maďarska, východného Rakúska a severného Juhoslovie).

V 9. storočí pri kedy si samostatnej obci Motová — dnes časť Zvolena, existovalo slovanské strážne hradiško, ktoré patrilo nitrianskemu kniežaťstvu.

sa často menil. Västnú no kraj Matjáša Korvin, bol sídlom Jána Jiskru z Brandysa, a potom znova kráľovskym majetkom. Poslednými jeho majitelia od r. 1636 až do začiatku 19. stor. bola rodina grofa Esterhazyho. Za tureckého nebezpečenstva, po uhorskej porážke pri Moháči v r. 1526 a po páde Turciatina v septembri 1541, keď Turci stále častejšie prenikali na stredoslovenské územie, bol zámok prestavaný v renesančnom slohu a jeho obrana zdokonalená, čím sa stal dôležitým strediskom protitureckej obrany slovenských banských miest. Svoj význam stratil v roku 1805, keď sa sídlo župy prestahovalo do susednej Baranskej Bystrice. Odvtedy bol používaný na rôzne účely — kasárne, školy a pod.

Za Slovenského národného povstania bol Zvolen jedným z hlavných stredísk boja a jeho zámok bol sídlom II. čs. partiánskej brigády. Za oslobodenie Slovanov a štátu partiánskej brigády Ernesta Thälmanna. Spolu s mestom bol oslobodený Sovietskou armádou 13. marca 1945. Na zvolenských cintorínoch spi svoj večný sen 17 000 vojakov Sovietskej armády a 11 000 vojakov ruských armád, ktorí položili svoj život v protifašistickom boji na strednom Slovensku.

Rozsiahla rekonštrukcia zámku, ktorý patrí k slovenským národným kultúrnym pamiatkam, bola vykonaná v rokoch 1956—1969 a prinavrátila zámok jeho pôvodný vzhľad zo 16. storočia. V súčasnosti zámok patrí Slovenskej národnej galérii, ktorá v ňom vystavila expozície slovenského výtvarného umenia. Zámok slúži aj kult-

Jednou záverečnou siedmičkou v tomto článku sa vysvetľuje, že v ľudskej sieni sa koncertovali ľudové hudby a poézie; služí tisícocetvinníkom.

S dejinami zámku úzko súvisia jiny mesta, ktoré už v roku 1283 kral krakovského privilégia. Kráľ zaručoval Zvolenu slobodnú sudskej, richtárskej, farárskej, oslobodzujúcej, Županu, od myšťa lenčania mohli slobodne lámať a zberať drevo a ich chotar bol šírený o osadu Rybáre. Následovali pokutnuteľné výsady obec ziskalajúce poklady na postupní premenu mesta, ktorým sa stala v 14. storočí. Od tých čias prehralo nad ním dejinnych burok. Zvolencianskemu králi veľa obetí a vydžiala bila nepríjemných názazdov. O vlasteneckom spôsobení Zvolencanov svedčia aj veľké uhorského snemu, ktoré tu prebehlo v roku 1847. Vtedy sa vo východnom Slovensku uchádzali o podporu kandidát až uhorskí kandidáti. Nam hlasovani Zvolen zvolil za poslance Ludovíta Štúra.

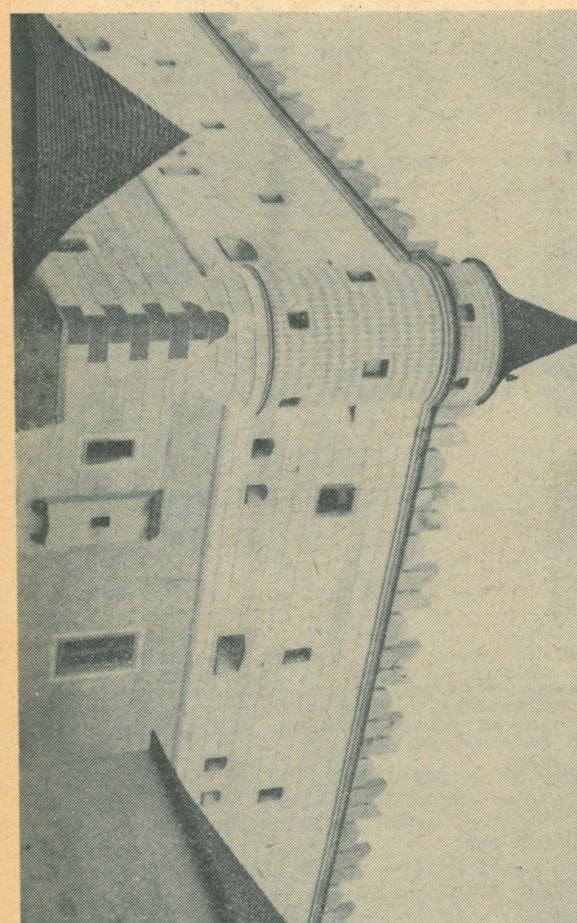
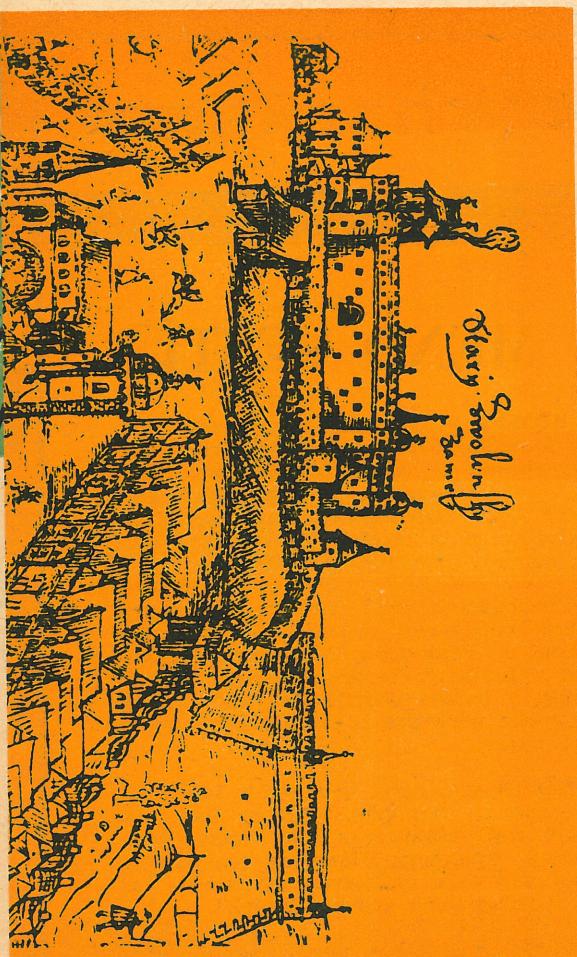
Dnes sa Zvolen zhavil všetkých svojich bied a je stále krajiskom, ktoré vo svojej dĺžnej historii. Všetky dobré svedectvo socialistickej Počet jeho obyvateľov vzrástol ako dvojnásobne. Vyrástli nové ká, školy, zmenil sa vzhľad mesta, ktoré z chudobného polnohospodárstva strediska sa stalo významnou priemyselnou, dopravnou, vysokoškolou a rozvinutého polnohospodárstva a návštěva má nepochybnyňu. Jeho návštěva má nepochybnyňu nam pri poznávaní minulosti; ská a jeho súčasnosti.

ia de-
43 zis-
v nich
volbu
odenie
. Zvo-
kameň
pred-
edkom
priate-
riate-
l zimý
orby do
biehali
volene
slanec-
V taj-
svojho
etkých
ký ne-
Vydáva
vlasti.
I viac
sídli-
mesta.
diarske-
n mes-
sokých
árska.
výz-
Sloven-
ia pochondrikov, ktorí
dbajú o svoje zdravie.
vití a inteligenčiu, pre-
lakto získavajú ľetu
aj milí — aj sympatik.
Vlastnú domácnosť m
prehnane, najmä ženy,
snažia mať ju stále „akk
kom upratovanú“.

Ludia narodení v tomto znamení, teda od 23. augusta do 22. septembra sú praktikov, kŕáčajúci pevne po zemi, konkréni, kráčajúci. Vytyčené ciele snážia sa dosiahnuť plánovite a neboja sa tazkosti. Napriek tomu možno medzi nimi strehnúť aj hv-

sovateľia, vydavatelia, tlačiarí a právniči.
Čo čaká ľudí narodených v znamení Panny v roku 1976? Keďže prvý a druhý Štvrtok už námene za sebou, môžeme im preziať, že v treťom Štvrtku ročník očakáva nové a

PANNA

Stary Zvolensky zamok, rok 1559; jinobytnehoce stavebniho

Zboženský zámek po opravě; západní fasáda

1000. 二十二

